

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Jitka Berglová

NEPLATNOST USNESENÍ VALNÉ HROMADY

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Daniel Patěk, Ph.D.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): listopad 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svoji práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze dne 20. listopadu 2009.

.....
Jitka Berglová

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Danielu Patěkovi, Ph. D. za jeho odborné vedení a užitečné připomínky k mé práci.

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Význam a postavení valné hromady.....	4
3. Právní povaha úkonů valné hromady.....	6
3.1. Právní povaha usnesení valné hromady.....	6
3.2. Právní povaha dalších úkonů spojených s valnou hromadou.....	9
3.2.1. Právní povaha úkonů společníků resp. akcionářů učiněných na valné hromadě.....	9
3.2.2. Právní povaha svolávání valné hromady.....	10
3.2.3. Právní povaha hlasování na valné hromadě.....	12
4. Důvody pro prohlášení usnesení za neplatné.....	13
4.1. Vadné svolání valné hromady.....	14
4.1.1. Oprávněné osoby ke svolání valné hromady.....	15
4.1.2. Počítání lhůt.....	17
4.1.3. Pozvánka na valnou hromadu.....	18
4.1.4. Nepřevzetí pozvánky společníkem.....	21
4.2. Vady usnášeníschopnosti.....	21
4.3. Vady rozhodování valné hromady.....	24
4.3.1. Rozhodování valné hromady společnosti s ručením omezeným.....	24
4.3.2. Rozhodování mimo valnou hromadu společnosti s ručením omezeným.....	25
4.3.3. Výkon působnosti valné hromady jediným společníkem.....	26
4.3.4. Rozhodování valné hromady akciové společnosti.....	27
4.3.5. Rozhodování jediného akcionáře v působnosti valné hromady.....	29
5. Nicotná usnesení valné hromady.....	31
6. Důvody pro nevyslovení neplatnosti.....	35
6.1. Nepodstatné porušení práv.....	35
6.2. Ochrana dobré víry třetích osob.....	37
6.3. Pravomocný zápis přeměny společnosti do obchodního rejstříku.....	38
6.4. Zásada <i>nemo turpitudine suam allegare potest</i>	38
7. Vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.....	39

7.1. Žaloba na neplatnost usnesení valné hromady.....	39
7.1.1. Oprávněné osoby k podání návrhu.....	40
7.1.2. Pasivně legitimované osoby.....	41
7.1.3. Lhůta.....	42
7.2. Rejstříkové řízení.....	43
7.3. Určovací žaloba při rozporu s donucujícím ustanovením zákona.....	45
7.4. Zvláštnosti soudního řízení o vyslovení neplatnosti usnesení.....	46
8. Náhrada škody.....	49
9. Odpovědnost a ručení jednatelů a členů představenstva.....	52
10. Návrh zákona o obchodních společnostech a družstvech.....	54
11. Závěr.....	58
Seznam použité literatury.....	60

1. Úvod

Na oblast korporátního práva se zaměřuje většina českých advokátních kanceláří, takže praxe v tomto právním odvětví je poměrně rozsáhlá. Vzhledem k tomu je také dosti vysoký počet soudní agendy v této oblasti. Tyto prvky tvoří dohromady ideální předpoklad pro zájem odborníků pro tvorbu literatury týkající se korporátního práva a stejně tak dávají vzniknout značnému množství judikatury ze strany soudů, zejména Nejvyššího soudu ČR.

Valná hromada, jakožto stěžejní orgán pro zásadní rozhodnutí společností s ručením omezeným a akciových společností, je institutem, který je popsán v každé učebnici obchodního práva se specializací na právo společností. I přesto problematika neplatnosti usnesení valné hromady není materií, které by literatura věnovala ráda pozornost. Nejvyšší soud se k několika dílčím problémům již vyjadřoval ve svých rozhodnutích a usneseních, ale i tak jde o oblast, která by si zasloužila více pozornosti. Tato skutečnost je obzvlášť závažná, jelikož jde o oblast značně důležitou pro řádné fungování společností, a odhlédneme-li od menších změn spíše kosmetického rázu, je úprava neplatnosti usnesení valné hromady ve své nynější podobě již od novely obchodního zákoníku, zákona č. 370/2000 Sb., s účinností od 1. ledna 2001.

Následující stránky práce vás seznámí nejen se samotnou problematikou neplatnosti usnesení valné hromady akciových společností a společností s ručením omezeným, ale i rámcově s celkovým institutem valné hromady, zejména povahou právních úkonů souvisejících s valnou hromadou a možnostmi nápravy, což je důležité k pochopení souvislostí dané problematiky, a nástínem úpravy neplatnosti usnesení valné hromady v navrhovaném zákoně o obchodních společnostech a družstvech.

Dalším záměrem práce je ukázat na komplikovanost této materie. Ačkoli je tento institut obsažen pouze v jediném paragrafu obchodního zákoníku, je nutné ho vykládat v kontextu s velkou řadou jiných ustanovení a stejně tak nelze opominout význam judikatury, bez které by tato oblast ani nebyla kompletní.

2. Význam a postavení valné hromady

Valná hromada kapitálových společností, což jsou akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným, je označována za nejvyšší orgán společnosti. Jedná se o kolektivní orgán, jehož prostřednictvím se společníci respektive akcionáři podílejí na řízení společnosti. Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 29. června 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004, uvedl, že „valná hromada je nejvýznamnějším orgánem společnosti, jehož prostřednictvím realizují společníci právo podílet se na řízení společnosti a přijímat rozhodnutí zásadním způsobem ovlivňující další existenci a činnost společnosti, včetně rozhodování o personálním složení dalších orgánů společnosti, zatímco další orgány společnosti plní pouze funkce směřující k zajištění řádného chodu společnosti, a to představenstvo k jejímu obchodnímu vedení a dozorčí rada ke kontrole její činnosti.“ Ačkoli se Nejvyšší soud ČR v tomto rozhodnutí vyjadřoval o valné hromadě společnosti s ručením omezeným, lze totéž vztáhnout i na roli valné hromady akciové společnosti.¹

Postavení a působnost valné hromady kapitálových společností je rámcově upravena v zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, ve společenské smlouvě či zakladatelské listině společnosti s ručením omezeným nebo zakladatelské smlouvě či listině v případě akciové společnosti a dále také ve stanovách společnosti na základě dispozitivní úpravy obchodního zákona. V případě společnosti s ručením omezeným se stanovy vydávají, pokud tak určí společenská smlouva (§ 110 odst. 2).

Valná hromada společnosti s ručením omezeným je tvořena všemi společníky společnosti, kteří se zúčastňují jednání valné hromady osobně, anebo v zastoupení zmocněncem na základě písemné plné moci, přičemž zmocněncem nesmí být jednatel nebo člen dozorčí rady společnosti (§ 126). Každý společník má jeden hlas na každých 1 000 Kč svého vkladu, neurčuje-li společenská smlouva jiný počet hlasů (§ 127 odst. 2).²

¹ Štenglová, I. Aj. *Obchodní zákoník. Komentář*. 11. vyd., Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-487-2.

² Eliáš, K. *Působnost valné hromady společnosti s ručením omezeným I*. Právní praxe v podnikání, 1997, č. 2, str. 1

Valná hromada akciové společnosti je tvořena shromážděním všech akcionářů.³ Právo účasti na valné hromadě přísluší každému akcionáři, i tomu, který není oprávněn na valné hromadě hlasovat nebo vykonávat hlasovací právo spojené s akciemi (§ 159 odst. 3). Akcionář se zúčastňuje valné hromady osobně, anebo v zastoupení na základě písemné plné moci. Zástupcem akcionáře nemůže být člen představenstva nebo dozorčí rady společnosti (§ 184 odst. 1). Důvodem, proč obchodní zákoník vylučuje zastoupení některými osobami, je zejména možný konflikt zájmů se zájmy akcionáře (a v případě společnosti s ručením omezeným, jak bylo zmíněno výše, se zájmy společníka).

Podle § 180 odst. 2 musí stanovy určit počet hlasů spojených s akcií tak, aby na akcie se stejnou jmenovitou hodnotou připadal stejný počet hlasů. Jestliže společnost vydává akcie s různou jmenovitou hodnotou, musí být počet hlasů spojených s těmito akciemi určen ve stejném poměru, jako je poměr jmenovitých hodnot těchto akcií. Stanovy mohou omezit výkon hlasovacího práva stanovením nejvyššího počtu hlasů jednoho akcionáře, a to ve stejném rozsahu pro každého akcionáře nebo i pro akcionáře a jím ovládané osoby. Toto omezení znemožňuje nebo alespoň ztěžuje většinovému akcionáři ovládnutí společnosti.¹

³ Pelikánová, I., *Komentář k § 184 zák. č. 513/1991 Sb.*, ASPI - Původní nebo upravené texty pro ASPI

3. Právní povaha úkonů valné hromady

Právní povaha úkonů valné hromady byla a je častým tématem odborné diskuse. Během poměrně dlouholeté účinnosti obchodního zákoníku vznikla rozmanitá škála názorů na právní kvalifikaci projevů vůle týkajících se svolání valné hromady, hlasování na ní, usnesení přijatých na valné hromadě atd. Velkou měrou v této oblasti přispěl Nejvyšší soud ČR, který se také některými otázkami zabýval a tím i nastínil směr judikatorní koncepce vzhledem k budoucímu vývoji.⁴

3.1. Právní povaha usnesení valné hromady

K charakteru usnesení valné hromady ve vztahu ke společnosti s ručením omezeným se jasně vyjádřil Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 12. března 2001, sp. zn. 29 Odo 528/2001. Právní věty obsažené v tomto rozhodnutí jsou následující:

- I. „Usnesení valné hromady obchodní společnosti není právním úkonem, protože jím nedochází ke vzniku, změně nebo zániku právních vztahů vně společnosti.
- II. Usnesení valné hromady obchodní společnosti nemůže být právním úkonem, neboť postrádá jednu z nezbytných náležitostí právních úkonů, a to projev vůle společnosti, protože valná hromada není orgánem oprávněným jednat jménem společnosti ve vnějších vztazích.
- III. Proces přijímání usnesení valné hromady obchodní společnosti lze považovat za proces tvorby vůle společnosti, přičemž projevení této vůle ve vnějších vztazích a založení právních vztahů v souladu s takto vytvořenou vůlí přísluší jinému orgánu společnosti.
- IV. Pouze usnesením valné hromady obchodní společnosti nemůže dojít ke změně smlouvy a rovněž z toho, že smlouvu ve prospěch třetí osoby lze uzavřít (a tedy i změnit) s účinky pro třetí osobu jen s jejím souhlasem, vyplývá, že je zcela na vůli třetí osoby (společníka obchodní společnosti), zda uzavření či změna takové

⁴ Čech, P., Pavela, L. *Právní povaha úkonů souvisejících s valnou hromadou*. Právní rádce, 2006, č. 12, str. 24

smlouvy vůči němu bude mít jakékoli právní účinky, a usnesení valné hromady o návrhu na změnu takové smlouvy se v žádném případě nemůže dotknout jeho právního postavení.“

Pokud by se prosadil výklad, který přiznává usnesení valné hromady povahu právního úkonu, docházelo by k aplikaci § 39 občanského zákoníku a tím i soudnímu přezkumu platnosti takového usnesení mimo rámec zvláštního řízení podle § 131 a § 183 obchodního zákoníku respektive rejstříkového řízení (viz 7.2. - rejstříkové řízení). To byl také jeden z důvodů, proč Nejvyšší soud ČR rozhodl tímto způsobem. Toto směřování bylo také potvrzeno zněním odstavce 8 § 131 obchodního zákoníku od 1. ledna 2001. Mimo rámec stanovený § 131 resp. § 183 nemá soud možnost přezkoumávat platnost usnesení valné hromady, a shledá-li v jiném řízení, že usnesení bylo přijato vadně či že postrádá předepsané náležitosti, musí z něj jako z platného vycházet.

Trochu problematickým bodem je náhled na usnesení valné hromady jako „projev vůle společnosti“, jež je uveden v III. právní větě výše uvedeného rozhodnutí či v rozhodnutí ze dne 14. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 258/2005. Podle § 34 odst. 1 občanského zákoníku je totiž právní úkon vymezen právě jako projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují. Je-li usnesení valné hromady projevem vůle společnosti, potom může být problematické zdůvodnit, proč takový projev vůle nemá povahu právního úkonu, když některá usnesení (např. různá jmenování do funkcí společnosti) bezprostředně zakládají, popř. ruší či mění práva a povinnosti. K této otázce se vyjádřil Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 17. prosince 1997, sp. zn. 1 Odon 88/97, když uvedl, že „usnesení valné hromady není právním úkonem. Vzhledem k tomu, že usnesení valné hromady v některých případech zakládá, mění či ruší právní vztahy ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 občanského zákoníku, je nutno usnesení valné hromady pokládat za jinou skutečnost ve smyslu citovaného ustanovení, se kterou obchodní zákoník v konkrétních případech spojuje vznik, změnu nebo zánik takových vztahů“. Lze tedy shrnout, že valná hromada zásadně postrádá kompetenci k tomu, aby činila právní úkony jménem společnosti, jelikož obecně adresátem projevu vůle obsaženého v

usnesení valné hromady zůstává zpravidla samotná společnost respektive ostatní její orgány.

Nicméně výklad, podle něhož usnesení valné hromady není právním úkonem, poprvé zmíněný v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR v roce 1997, byl doplněn o další rozhodnutí, na základě kterých byla vztažena na usnesení valné hromady cestou analogie ostatní obecná ustanovení občanského zákoníku dopadající na právní úkony.

Ustanovení § 41 občanského zákoníku týkající se částečné neplatnosti právního úkonu byla vztažena rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 701/2004, na usnesení členské schůze družstva. Soud ve svém rozhodnutí uvedl, že „pokud pak dovolatelé namítají, že se za situace, kdy členská schůze výslovně rozhodovala o stanovách jako celku, nemohou domáhat vyslovení neplatnosti usnesení jen ohledně nezákonné části stanov, není tento jejich závěr správný. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že nic nebrání tomu, aby - pokud se důvod neplatnosti týká jen části usnesení členské schůze - soud vyslovil neplatnost jen části tohoto usnesení...“. Jak uvedl P. Čech, dané rozhodnutí sice spadá do oblasti družstevního práva, jeho závěry jsou nicméně přenositelné také do právní úpravy kapitálových obchodních společností.

Obdobný přístup byl vyjádřen také s ohledem na požadavek určitosti a srozumitelnosti právního úkonu podle § 37 odst. 1 občanského zákoníku. Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí o neplatnosti usnesení valné hromady o rozdělení zisku ze dne 5. srpna 2003, sp. zn. 29 Odo 1013/2002, vyslovil, že „obchodní zákoník nestanoví náležitosti rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku. Není však pochyb o tom, že rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku mezi akcionáře musí být formulováno jasně, srozumitelně a jednoznačně tak, aby z něj bylo možno dovodit, jaká dividenda přísluší ke každé akci společnosti, a aby se akcionář případně mohl výplaty takové dividendy domoci“. Sankcí za nedostatečnou určitost či srozumitelnost usnesení je neplatnost takového usnesení, resp. možnost soudu tuto neplatnost na základě včas podaného návrhu prohlásit.

Dále byla judikaturou na usnesení valné hromady vztažena interpretace projevu vůle (rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 258/2005),

podle níž je třeba vycházet z obsahu, nikoli z označení takového projevu. Takto je možné aplikovat i další interpretační pravidla a tím i ustanovení § 266 obchodního zákoníku.

Ačkoli se Nejvyšší soud ČR nevyjadřoval k aplikaci § 36 občanského zákoníku, týkajícího se vázání určité skutečnosti na splnění podmínky, vzhledem k usnesení valné hromady, je možné z výše uvedených příkladů dovodit, že nic nebrání tomu, aby valná hromada přijala rozhodnutí, jehož účinnost bude podmíněna splněním odkládací či rozvazovací podmínky. S některými případy odložení účinnosti přímo počítá i obchodní zákoník (např. § 173 odst. 2 obchodního zákoníku).

I přes poměrně jasné směřování judikatury je zřejmé, že vzhledem ke komplikovanosti této materie se Nejvyšší soud ČR bude k povaze usnesení ještě vracet.⁴

3.2. Právní povaha dalších úkonů spojených s valnou hromadou

Ačkoli je usnesení hlavním úkonem činěným valnou hromadou, je potřeba pro komplexní pochopení úkonů ve spojitosti s valnou hromadou vysvětlit také problematiku ostatních úkonů činěných jak na valné hromadě, tak i předcházejících jejímu konání.

3.2.1. Právní povaha úkonů společníků resp. akcionářů učiněných na valné hromadě

Co se týče právních úkonů společníků resp. akcionářů učiněných na valné hromadě, je možné, aby zde učinili právní úkon, který není usnesením valné hromady. Jako příklad je zmiňována dohoda, ve které se osoby zavážou vůči společnosti k určitému plnění, jehož se poté společnost bude moci domáhat, aniž bude stranou takové dohody. Příkladem je rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. července 2005, sp. zn. 29 Odo 892/2004. V projednávané věci se společník dobrovolně zavázal poskytnout společnosti plnění, kterým se hodlal podílet na zaplacení nemovitosti, kterou společnost kupovala, přičemž dohoda společníků byla obsažena v zápisu z valné hromady a navazujícím vyčíslení závazku.⁴

3.2.2. Právní povaha svolávání valné hromady

Právní kvalifikace projevu vůle, jímž dochází ke svolání valné hromady, je judikaturou stále řešena nejednotně. Vzhledem k velkému významu této otázky, z hlediska vymezení okruhu náležitostí pozvánky či oznámení o jejím konání, případné neplatnosti těchto projevů, či identifikace osob oprávněných je učinit, je ale potěšující, že během posledních let došlo k určitému sjednocení směřování judikatury, které je reprezentováno například rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. prosince 2006, sp. zn. 35 Odo 755/2005.

Jak Nejvyšší soud ČR shrnul ve svém odůvodnění, při kterém odkazuje již na svá starší rozhodnutí (např. rozhodnutí sp. zn. 1 Odon 2/97 nebo 29 Odo 1061/2004), nelze svolání valné hromady považovat za jednání společnosti ve vztahu ke třetím osobám. Ačkoli například v rozhodnutí ze dne 25. září 2001, sp. zn. 29 Odo 155/2001, dospěl soud k opačnému názoru, tedy že pozvánka na valnou hromadu je právním úkonem společnosti vůči společníkům a je tedy podrobena stejným pravidlům jako kterýkoli jiný právní úkon, pokládá nyní za nutné dát přednost výkladu, podle něhož svolání valné hromady, ať ve formě pozvánky na valnou hromadu či oznámení o jejím konání, není právním úkonem. Tento závěr je možné podpořit ustanovením § 184 odst. 3 obchodního zákoníku, podle kterého valnou hromadu akciové společnosti svolává zásadně představenstvo, které ale jako orgán společnosti nemá vlastní způsobilost k právním úkonům.

Nejvyšší soud ČR dále vyslovil, že pokud by pozvánka resp. oznámení měly povahu právního úkonu, měly by vady takové pozvánky resp. oznámení za následek neplatnost tohoto právního úkonu podle obecných ustanovení o neplatnosti právního úkonu. Tím by se otevřel nežádoucí prostor pro samostatný soudní přezkum této platnosti, což by snížilo míru právní jistoty ve vztazích uvnitř společnosti. Také by se tím odporovalo zásadě, podle níž má soud zasahovat do vnitřních záležitostí společnosti jen v případech, kdy tak stanoví zákon (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004). Vady pozvánky či oznámení mohou být pouze důvodem pro vyslovení neplatnosti usnesení přijatých na jednání valné hromady jimi svolaném.

Nicméně uvedený závěr nevylučuje, aby se rovněž na pozvánku na valnou hromadu či na oznámení o jejím konání analogicky uplatnil požadavek určitosti a srozumitelnosti, jak Nejvyšší soud ČR uzavřel v rozhodnutí ze dne 25. září 2001, sp. zn. 29 Odo 155/2001. Situace je zde obdobná jako v případě usnesení valné hromady popsaném výše.

Další významnou otázkou, řešenou rozhodnutím sp. zn. 35 Odo 755/2005, je, zda musí být pozvánka na valnou hromadu či oznámení o jejím konání podepsána osobou, která valnou hromadu svolává. V tomto případě zastává Nejvyšší soud názor, že takový podpis potřebný není. Opět se opírá o názor, že pozvánka či oznámení nejsou právním úkonem, a nemusí tedy splňovat podmínku ustanovení § 40 odst. 3 občanského zákona, který podmiňuje platnost právního úkonu podpisem jednající osoby. K tomu Nejvyšší soud dodává, že obecně svolává valnou hromadu představenstvo jako kolektivní orgán společnosti podpisu nezpůsobilý, nikoliv jeho jednotliví členové.

Následujícím krokem při svolávání valné hromady je samotná distribuce pozvánek respektive oznámení o jejím konání. Realizace rozhodnutí představenstva či jednatele o svolání valné hromady je další otázkou, kterou se judikatura zabývala. V tomto případě je třeba rozlišovat mezi osobou respektive orgánem přijímajícím rozhodnutí o svolání valné hromady (formulace vůle) a tím, kdo tuto vůli učiní formálně (fakticky) pro společníky či akcionáře tím, že rozešle pozvánky či uveřejní oznámení o konání valné hromady. Rozhodne-li oprávněný orgán (představenstvo respektive jednatel) o svolání valné hromady, může takové rozhodnutí realizovat kterýkoliv člen oprávněného orgánu, anebo může tento oprávněný orgán poté, co přijal rozhodnutí o svolání, pověřit jeho provedením třetí osobu.

Vzhledem k výše uvedenému není možné spatřovat právní úkon ani ve vlastní realizaci takového rozhodnutí. Lze argumentovat i tím, že samotným zasláním pozvánky či oznámení nedochází ke vzniku, změně či zániku práv, aby se mohlo jednat o právní úkon ve smyslu § 34 odst. 1 občanského zákoníku. Je proto nesmyslné, aby taková pozvánka či oznámení měly být podepsány osobami oprávněnými jednat jménem společnosti. Jak uvedl Nejvyšší soud ČR ve zde rozebíraném rozhodnutí, „formální lpění na podpisu pozvánky či oznámení... by právní jistotu akcionářů samo o sobě

nikterak nezvýšilo. Ostatně, ani kdyby pozvánku na valnou hromadu či oznámení o jejím konání podepsal člen představenstva oprávněný jednat jménem společnosti, nebylo by tím postaveno najisto, že o jejím svolání rozhodlo představenstvo, tj. že valná hromada byla řádně svolána. Z požadavku určitosti lze nanejvýš dovodit nutnost, aby z pozvánky na valnou hromadu či z oznámení o jejím konání bylo zřejmé, kdo valnou hromadu svolává...“⁴

3.2.3. Právní povaha hlasování na valné hromadě

K podobným závěrům jako v předchozích odstavcích došel Nejvyšší soud ČR i v případě hlasování společníka respektive akcionáře na valné hromadě. V rozhodnutí ze dne 27. listopadu 2002, sp. zn. 29 Odo 215/2002, Nejvyšší soud ČR vyjádřil, že:

„I. Zastupování akcionáře na valné hromadě není plnou mocí k uskutečnění právního úkonu za zmocnitele ve smyslu ustanovení § 31 odst. 1 občanského zákoníku, ale je speciální plnou mocí, opravňující zmocněnce k zastupování na valné hromadě konkrétní společnosti. Možnost udělení takové plné moci upravuje ustanovení § 184 odst. 1 obchodního zákoníku, které současně předepisuje její písemnou formu.

II. Pro zastupování na valné hromadě nelze využít obecné (generální) plné moci udělené akcionářem zmocněnci.“

Dále Nejvyšší soud ČR v odůvodnění uvedl, že „pro zastupování akcionáře na valné hromadě nepřichází v úvahu, aby za akcionáře jednalo a hlasovalo více zástupců.“ Vychází zde analogicky z ustanovení § 156 odst. 9 obchodního zákoníku upravujícího situaci, kdy je jedna akcie ve společném majetku více akcionářů. V daném případě se spolumajitelé akcie musí dohodnout, kdo z nich bude vykonávat práva spojená s akcií, nebo musí určit společného zmocněnce. Společný výkon práv více spolumajiteli akcie není přípustný. Z toho lze logicky odvodit, že nelze připustit výkon práv na valné hromadě společně více osobami, „neboť z takového postupu by vznikaly neřešitelné situace tam, kde by jednání těchto osob směřovalo proti sobě (zejména pokud by jedna z těchto osob hlasovala pro přijetí usnesení valné hromady a druhá proti...)“⁴

4. Důvody pro prohlášení usnesení za neplatné

Vzhledem k poměrně značně formalizovanému procesu svolávání a rozhodování valné hromady není vyloučeno, že valná hromada přijme usnesení, které trpí vadami, pro které je možno jeho platnost napadnout u soudu.

Důvodem pro prohlášení neplatnosti je podle § 131 odst. 1 obchodního zákoníku rozpor s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami. Tento rozpor se nicméně vztahuje nejen na obsahové náležitosti samotného usnesení, ale též na formální vady včetně procesu přijímání usnesení nebo svolání valné hromady.⁵

Vada může být tedy shledána již při svolání valné hromady, kdy například pozvánka neobsahovala předepsané náležitosti nebo nebyla dodržena stanovená lhůta pro svolání. Dalším důvodem může být, že usnesení nebylo řádně přijato, jelikož nebyla valná hromada usnášeníschopná nebo nebylo usnesení přijato potřebnou většinou pro schválení, anebo bylo rozhodováno o záležitostech nezařazených do programu jednání. Důvodem může být i formální hledisko, a to v případě absence pořízení notářského zápisu tam, kde je jeho pořízení zákonem předepsáno. Dalším okruhem důvodů pro vyslovení neplatnosti může být rozpor samotného obsahu usnesení s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou anebo (analogicky) s dobrými mravy podle § 39 občanského zákona (viz například rozhodnutí Vrchního soudu ze dne 9. prosince 1998, sp. zn. 7 Cmo 253/98).

Od roku 2001 může návrh napadat i jen tzv. tvrzené usnesení valné hromady, což je usnesení, které valná hromada nepřijala proto, že o něm nehlasovala, anebo případy, kdy obsah tvrzeného usnesení neodpovídá usnesení, které valná hromada přijala (více k problematice §131 odst. 2 obchodního zákoníku v části 5. - nicotná usnesení valné hromady).¹

⁵ Rada, I. *Neplatnost a nicotnost usnesení (nejen) valné hromady*. Právní rádce.ihned.cz [online]. [cit. 29. 1. 2009]. Dostupné z: [http://pravnihradce.ihned.cz/index.php?p=F00000_d&&article\[id\]=33542040](http://pravnihradce.ihned.cz/index.php?p=F00000_d&&article[id]=33542040)

V následujícím textu budou podrobně rozebrány nejčastější důvody neplatnosti usnesení valné hromady v kontextu základních institutů valné hromady, a to v pořadí, jak se mohou v rámci celého procesu vyskytovat.

4.1. Vadné svolání valné hromady

Svolání valné hromady je formálně náročný proces, který má zabezpečit, aby byli společníci resp. akcionáři včas uvědoměni o místě, době konání, programu, ale i samotném svolání valné hromady. Právě vzhledem k formalismu tohoto procesu dochází často k vadám, které mohou mít za následek neplatnost usnesení přijatého na vadně svolané valné hromadě.

Samotný postup svolání valné hromady společnosti s ručením omezeným upravuje § 129 odst. 1 obchodního zákoníku tak, že se termín a program valné hromady oznámí společníkům ve lhůtě určené společenskou smlouvou, jinak nejméně patnáct dnů předem jejího konání, a to písemnou pozvánkou, nestanoví-li společenská smlouva jinak.

U akciové společnosti se svolávání liší podle formy akcií, jež společnost vydala. V případě společnosti s akciemi na jméno uveřejňuje představenstvo pozvánku tak, že ji zašle všem akcionářům na adresu sídla nebo bydliště uvedenou v seznamu akcionářů nejméně třicet dní před konáním valné hromady (§ 184 odst. 4 obchodního zákoníku). Pokud vydala společnost akcie na majitele, musí představenstvo v této lhůtě zveřejnit oznámení o konání valné hromady v Obchodním věstníku a současně je uveřejnit jiným vhodným způsobem uvedeným ve stanovách, nejméně však v jednom celostátně distribuovaném deníku určeném ve stanovách. Jestliže vlastník akcií na majitele zřídí ve prospěch společnosti zástavní právo alespoň k jedné akcií společnosti jako jistotu na úhradu nákladů za zaslání oznámení o konání valné hromady a požádá o zaslání oznámení o konání valné hromady na adresu uvedenou v žádosti, je společnost povinna mu na uvedenou adresu na jeho náklad oznámení zasílat. Pokud však akciová společnost zná identitu vlastníků akcií na majitele (např. vydá-li akcie v zaknihované podobě), je možné akcionáře obeslat pozvánkou. Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. dubna 2000, sp. zn. 32 Cdo 2826/99, pozvánka zasláná na adresu každého akcionáře umožní účast adresáta na valné hromadě dokonce lépe než oznámení uveřejněné v tisku, se kterým akcionář z nejrůznějších důvodů nemusí mít možnost se

seznámit, takže nedochází k porušení zákona a nelze namítat neplatnost usnesení přijatých na takto svolané valné hromadě.

Dané rozhodnutí je možné rozvést ještě dále. Jak uvedl P. Čech, pokud tím společnosti nevzniknou náklady, měla by být společnost povinna vyhovět žádosti akcionáře např. o doručení oznámení na e-mailovou adresu, aniž by musel zřizovat zástavní právo. Totéž platí, pokud by bylo zaslání spojené s nějakými výdaji, nicméně akcionář by předem složil dostatečnou částku peněz na jejich kompenzaci. Praxí i judikaturou je tedy preferováno přímé pozvání před uveřejněním oznámení o konání valné hromady.⁶

4.1.1. Oprávněné osoby ke svolání valné hromady

K řádnému svolání valné hromady je potřeba, aby byla svolána osobami k tomu oprávněnými. Jak bylo již zmíněno výše (viz 3.2.2. - právní povaha svolávání valné hromady), je třeba činit rozdíl mezi přijetím rozhodnutí o svolání valné hromady, které je svěřeno pouze určitému okruhu osob, a pouhou distribucí pozvánky, případně uveřejněním oznámení o konání valné hromady.⁴ Následující text se bude pochopitelně zabývat právě prvním okruhem osob, tedy oprávněným k přijetí rozhodnutí o svolání valné hromady.

Z § 129 odst. 2 obchodního zákoníku vyplývá, že valnou hromadu společnosti s ručením omezeným svolává zásadně jednatel. V případě, že má společnost více jednatelů, není třeba, aby o svolání valné hromady jednatelé rozhodovali většinově. Vzhledem k tomu, že podle judikatury (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 1997, sp. zn. 1 Odon 2/97) svolání valné hromady nepatří mezi činnosti spadající pod obchodní vedení společnosti, stačí, aby o svolání valné hromady rozhodl kterýkoliv z jednatelů a valnou hromadu sám svolal.

Problém ovšem nastává, pokud dojde ke svolání paralelních valných hromad jednotlivými jednatelem. V tomto případě zákon počet současně svolaných valných hromad neomezuje, a proto by všechny paralelně svolané valné hromady mohly proběhnout. Jednatelům by bylo možné vytknout porušení péče řádného hospodáře

⁶ Čech, P. *Svolání valné hromady*. Právní rádce, 2008, č. 10, str. 4

nehospodárným svoláváním více valných hromad k týmž či podobným otázkám, ale na platnost valných hromad by tato okolnost sama o sobě nemusela mít vliv.

Valná hromada může být svolána také společníkem. Zákon takto opravňuje společníky v případě, že jednatele nesvolají valnou hromadu do jednoho měsíce od doručení žádosti společníků (společníka), jejichž vklady dosahují alespoň deseti procent základního kapitálu. Z kontextu zbytku § 129 odst. 2 obchodního zákoníku lze dovodit, že toto právo má v daném případě jen neúspěšný žadatel o svolání, nikoliv libovolný společník. Pouze, nemá-li společnost jednatele, je valnou hromadu oprávněn svolat kterýkoliv ze společníků bez ohledu na výši vkladu. Úprava lhůty jednoho měsíce pro svolání valné hromady vyvolává pochybnost, zda jde o lhůtu pro svolání valné hromady, anebo pro její konání. Ačkoli řešení této otázky není stále jednotné, převládající názor, reprezentovaný například rozhodnutím Vrchního soudu v Praze ze dne 26. února 2002, sp. zn. 14 Cmo 149/2001, se přiklání k prvnímu řešení, což znamená, že je třeba ve lhůtě jednoho měsíce od podání žádosti valnou hromadu uskutečnit. Tento názor vychází z teze, že dané ustanovení je určeno pro ochranu minoritních společníků společnosti a že opačný výklad by mohl vést k neúměrnému odkládání konání valné hromady. V praxi však tento výklad naráží na problém, kdy společenská smlouva stanoví lhůtu pro ohlášení delší (například třicetidenní). Potom by jednatele prakticky nemohli valnou hromadu k žádosti společníka řádně svolat.⁶

Na závěr je nutné poznamenat, že na základě § 129 odst. 1 poslední věty se může společník vzdát práva na včasné svolání valné hromady, popřípadě na její svolání způsobem, který stanoví zákon nebo společenská smlouva. Toto prohlášení musí být obsaženo v zápisu z valné hromady, popřípadě v notářském zápisu o rozhodnutí valné hromady, jinak musí mít formu notářského zápisu.¹

Jelikož právo svolat valnou hromadu akciové společnosti náleží primárně představenstvu jakožto kolektivnímu orgánu společnosti, je nezbytné, aby se na svolání nejprve většinově usnesl tento orgán. Kdyby valnou hromadu svolal jediný člen představenstva bez takového usnesení představenstva, aniž by byly naplněny výše uvedené předpoklady, za nichž tak může samostatně učinit, mohlo by to založit vadu svolání.

Z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. srpna 2006, sp. zn. 29 Odo 1023/2005, vyplývá, že za situace, kdy společnost nemá představenstvo, neboť všem jeho členům zanikla funkce uplynutím času, má bývalý člen představenstva oprávnění svolat valnou hromadu.

Právo svolat valnou hromadu v akciové společnosti náleží také dozorčí radě (§ 199 odst. 1 obchodního zákoníku). Toto oprávnění je ale vázáno na podmínku, že svolání vyžadují zájmy společnosti. Judikatura z tohoto ustanovení dovodila, že se jedná též o případy, kdy je valnou hromadu povinno svolat představenstvo, nicméně zůstane nečinné (usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 567/2004).

Obchodní zákoník v §181 upravuje podmínky, za kterých může valnou hromadu akciové společnosti svolat její akcionář. Jde o případy, kdy podíl svolavatele (svolavatelů) na základním kapitálu společnosti přesahuje tři procenta, je-li základní kapitál společnosti vyšší než 100 000 000 Kč, respektive pět procent v ostatních případech. Stejně jako ve výše zmíněném případě společnosti s ručením omezeným je třeba splnit požadavek, že představenstvo včas nevyhovělo žádosti o svolání mimořádné valné hromady. V případě akciové společnosti musí být valná hromada k žádosti oprávněného akcionáře svolána tak, aby se konala do čtyřiceti dnů ode dne, kdy představenstvu došla žádost o její svolání. Nicméně oproti společnosti s ručením omezeným je svolavatel oprávněn svolat mimořádnou valnou hromadu až na základě zmocnění soudem.⁶

4.1.2. Počítání lhůt

Právě nedodržení lhůty bývá častým důvodem pro napadení platnosti usnesení. V případě počítání lhůty, která musí být dodržena mezi svoláním a konáním valné hromady, dochází ke zpětnému počítání, tzn. ode dne konání valné hromady. Na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. dubna 2004, sp. zn. 29 Odo 783/2003, platí (analogicky) obecná úprava § 122 odst. 1 a 3 občanského zákoníku. Podle těchto ustanovení lhůta určená podle dní počíná dnem, který následuje po události, jež je rozhodující pro její počátek, a případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den.

V případě zpětného počítání lhůty je tedy prvním dnem lhůty den, který bezprostředně předchází dnu konání valné hromady. Lhůta je zachována, nastane-li požadovaná právní skutečnost (tj. oznámení) předepsaný den zpětně od tohoto dne. Analogicky, případně-li takto určený krajní den na sobotu, neděli či svátek, posune se poslední den lhůty na nejbližší předchozí pracovní den.

Dalším problémem týkajícím se lhůt je otázka, zda v případě, kdy se valná hromada svolává pozvánkou individuálně zasílanou společníkům či akcionářům, je postačující ji ve stanovené lhůtě odeslat, anebo doručit.

Co se týče akciové společnosti, zákon jasně stanoví, že je představenstvo povinno všem akcionářům pozvánku zaslat nejméně 30 dní před konáním valné hromady na adresu sídla nebo bydliště uvedenou v seznamu akcionářů.

V případě společnosti s ručením omezeným pracuje zákon s pojmem „oznámit“, což činí situaci složitější. Judikatura (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. ledna 2008, sp. zn. 29 Odo 1429/2006) došla k názoru, že je třeba v dané lhůtě společníky o valné hromadě informovat, tzn. že společnost musí učinit vše, co po ní lze spravedlivě požadovat, aby takovou informovanost společníků zajistila. Odešle-li společnost pozvánku s několikadenním předstihem před posledním dnem 15denní lhůty do konání valné hromady, nepochybně učiní vše, co po ní lze rozumně požadovat, aby tuto informovanost zajistila.⁶

4.1.3. Pozvánka na valnou hromadu

§ 129 odst. 1 obchodního zákoníku vztahující se k pozvánce na valnou hromadu společnosti s ručením omezeným stanoví pouze dvě obsahové náležitosti pozvánky na valnou hromadu, a to termín a program valné hromady. Nicméně tento skromný výčet nelze chápat jako dostačující. Především je nezbytné uvést, jaké společnosti se pozvánka týká, kdo valnou hromadu svolává, den a hodinu jejího konání, program jednání a údaj o místě, kde se valná hromada bude konat. V případě absence některého z těchto údajů by nemohlo jít o platný úkon ve smyslu § 37 odst. 1 občanského zákoníku, protože by byl pro neurčitost nesrozumitelný. K problematice náležitostí se

vyjádřil Nejvyšší soud ČR v řadě rozhodnutí vztahujících se k povaze právních úkonů (viz výše 3.2.2. - právní povaha svolávání valné hromady).

Také program jednání valné hromady musí být vymezen konkrétně, určitě a srozumitelně. V praxi se často setkáváme s případy, kdy je výčet bodů doplněn o položku s uzančím "různé", kdy se v rámci tohoto bodu projednávají pouze záležitosti konzultativního nebo informativního charakteru. Avšak záležitosti, o nichž je třeba rozhodnout hlasováním podle § 125 a podle § 127 obchodního zákona, je nezbytné uvést výslovně.

Zákon výslovně neukládá, aby byly k pozvánce připojeny potřebné dokumenty a návrhy usnesení. Tuto podmínku může vyžadovat společenská smlouva společnosti. Nicméně i tehdy, kdy tato otázka není ve společenské smlouvě stanovena, plyne alespoň pro případ svolávání valné hromady jednatelem z § 122 odst. 2 jejich informační povinnost vůči společníkům.⁷

Další otázkou, kterou Nejvyšší soud ČR ve výše uvedeném rozhodnutí řešil, je nezbytná míra podrobnosti programu pozvánky. Obchodní zákoník v tomto případě mlčí, avšak při výkladu toho, zda je program valné hromady v pozvánce uveden dostatečně určitě a srozumitelně, je třeba vycházet ze zásad, na kterých spočívá obchodní zákoník (§ 1 odst. 2) a z teleologického výkladu. Účelem posuzovaného ustanovení je umožnit společníkům, aby se mohli na základě znalostí obsahu jednání valné hromady rozhodnout, zda se valné hromady zúčastní, měli možnost zajistit si podmínky pro tuto účast a případně se připravit na jednání. Z toho vyplývá, že formulace jednotlivých bodů programu musí být do té míry určitá, aby dosažení tohoto cíle umožňovala. Pokud by se například zvyšovalo základní jmění z vlastních zdrojů společnosti, musí mít společník možnost zvážit a třeba i prokonzultovat s odborníky, jaký dopad na hospodářské poměry společnosti bude mít navrhované zvýšení.¹

Doplnění programu po rozeslání pozvánek je možné, pokud ještě neuplynula patnáctidenní popř. jiná smlouvou určená lhůta. Pokud ovšem s pozdější změnou programu vyjádří souhlas všichni společníci, nelze neplatnost takového postupu úspěšně

⁷ Eliáš, K. *Svolání valné hromady ve společnosti s ručením omezeným*. Právník, 1997, č. 1, str. 66

namítat. Záležitosti neuvedené v pozvánce je možné projednat, jen jsou-li přítomni na valné hromadě všichni společníci.⁷

Obsahové náležitosti pozvánky na valnou hromadu akciové společnosti upravuje obchodní zákoník v § 184 a oproti úpravě společnosti s ručením omezeným obsahuje mnohem širší výčet. Podle tohoto ustanovení musí pozvánka nebo oznámení o konání valné hromady obsahovat alespoň:

- a) firmu a sídlo společnosti,
- b) místo, datum a hodinu konání valné hromady,
- c) označení, zda se svolává řádná, mimořádná nebo náhradní valná hromada,
- d) pořad jednání valné hromady,
- e) rozhodný den k účasti na valné hromadě, pokud společnost vydala zaknihované akcie.

Co se týče místa konání valné hromady, bývá většinou v sídle společnosti. Pokud to z technických důvodů není možné, je užitečné určit ve stanovách jiné místo konání, kde se bude valná hromada pravidelně konat, obsahující zpružňující klausuli pro výjimečné případy. Ustanovení § 184 odst. 6 zvyšuje požadavky na místo, datum a hodinu konání tím, že musí být určeny tak, aby co nejméně omezovaly možnost akcionářů účastnit se valné hromady.

Za reakci na praktické zkušenosti s konáním valných hromad je nutno považovat znění § 184 odst. 7 o odvolání nebo změně data konání valné hromady. Odvolání valné hromady bude znamenat, že celý proces svolání musí být později a nezávisle na odvolání zopakován. Změnou data konání se rozumí zjednodušený postup, kde informace o změně data plní současně funkci nového svolání, nového oznámení. Odvolání valné hromady nebo změna data jejího konání musí být oznámeny nejpozději jeden týden před oznámeným datem jejího konání, jinak je společnost povinna uhradit akcionářům, kteří se dostavili podle původní pozvánky nebo původního oznámení, účelně vynaložené náklady. Odvolání svolané valné hromady je přirozeně možné jenom tím, kdo ji svolal. V souladu s tímto požadavkem zákon stanoví, že v případě, kdy byla valná hromada svolána na žádost minoritních akcionářů podle § 181, je možné ji odvolat nebo změnit datum jejího konání jenom na žádost těchto konkrétních akcionářů, tedy akcionářů - svolavatelů.³

Co se týče připojení potřebných dokumentů a návrhů usnesení, § 184 odst. 8 stanoví, že jestliže má být na pořadu jednání valné hromady změna stanov společnosti, musí pozvánka na valnou hromadu nebo oznámení o jejím konání alespoň charakterizovat podstatu navrhovaných změn. Dále musí být návrh změn stanov akcionářům k dispozici k nahlédnutí v sídle společnosti ve lhůtě stanovené pro svolání valné hromady. Dalším oprávněním akcionáře vzhledem ke změně stanov je právo akcionáře vyžádat si zaslání kopie návrhu stanov na svůj náklad a své nebezpečí. Na tato práva musí být akcionáři upozorněni v pozvánce na valnou hromadu nebo v oznámení o jejím konání.

Změna programu je možná pouze za účasti a se souhlasem všech akcionářů společnosti (§ 185 odst. 4). Toto striktní omezení možnosti prosazovat nečekanou změnu programu slouží k ochraně akcionáře, aby nedocházelo k rozhodování o skutečnostech, na jejichž hlasování by se akcionář chtěl podílet, ale vzhledem k tomu, že nebyl tento bod zahrnut v pozvánce nebo oznámení, se valné hromady neúčastnil.

4.1.4. Nepřevzetí pozvánky společníkem

Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu ČR, podpořené též rozhodnutím ze dne 28. ledna 2008, sp. zn. 29 Odo 1429/2006, pokud společnost pozvánku řádně odešle, považuje se valná hromada za oznámenou i tehdy, nebyla-li zásilka doručena adresátu z příčin, jež nespočívají na straně společnosti. Akcionář má právo odmítnout přijetí zásilky, musí si však být vědom důsledků takového odmítnutí.⁶

4.2. Vady usnášeníschopnosti

Řádné svolání valné hromady automaticky neznamená platnost jejího konání. V tomto okamžiku je dalším nezbytným předpokladem přítomnost alespoň minimálního nutného počtu hlasů na svolané valné hromadě (kvora) tak, aby tento orgán byl vůbec schopen usnášet se.⁸

Usnášeníschopnost valné hromady společnosti s ručením omezeným je podle § 127 odst. 1 podmíněna účastí společníků, kteří mají alespoň polovinu všech hlasů (nikoli

⁸ Eliáš, K. *Schopnost valné hromady společnosti s r. o. usnášet se*. Právní rozhledy, 1996, č. 9, str. 395

nadpoloviční většinu), nevyžaduje-li společenská smlouva vyšší počet hlasů.⁹ Uvedená podmínka je však modifikována odlišným počtem hlasů potřebných k rozhodnutí o závažných otázkách uvedených v § 127 odst. 4 a případně též požadavkem jednomyslnosti podle § 141 obchodního zákoníku. Jak bylo uvedeno již výše, každý společník má jeden hlas na každých 1 000 Kč svého vkladu, neurčuje-li společenská smlouva jiný počet hlasů (§ 127 odst. 2). Tomuto poměru odpovídá ustanovení § 109 odst. 2 obchodního zákoníku, podle kterého výše vkladu může být pro jednotlivé společníky stanovena rozdílně, musí však být vždy dělitelná tisícem.¹⁰

Valná hromada akciové společnosti je schopna se usnášet, pokud přítomní akcionáři mají akcie, jejichž jmenovitá hodnota přesahuje 30 % základního kapitálu společnosti, nevyžadují-li stanovy účast vyšší (§ 185 odst. 1 obchodního zákoníku). Takto určená výše potřebné účasti je odůvodňována tím, že v případě akciových společností s velkým množstvím drobných akcionářů je velmi obtížné dosáhnout obvyklé nadpoloviční účasti. Stanovy společnosti mohou určit vyšší kvorum, nikoli však nižší, než je uvedeno v zákoně.¹ Valná hromada se může konat, i když je přítomen pouze jediný akcionář, který je však majitelem potřebného množství akcií. Formality související s valnou hromadou musí být splněny i v tomto případě. V jednočlenných společnostech se však valná hromada nekoná, její funkci plní jediný akcionář (viz 4.3.5. - rozhodování jediného akcionáře v působnosti valné hromady).¹¹

Ustanovení § 186c odst. 1, které se díky § 127 odst. 6 obdobně použije i v případě společnosti s ručením omezeným, určuje, že při posuzování způsobilosti valné hromady činit rozhodnutí a při hlasování na valné hromadě se nepřihlíží k akciím nebo zatímním listům, s nimiž není spojeno hlasovací právo, nebo pokud nelze hlasovací právo, které je s nimi spojeno, vykonávat. Jestliže tedy některý akcionář nemůže vykonávat hlasovací právo, odečtou se od celkového počtu hlasů hlasy spojené s akciemi daného akcionáře.

⁹ Eliáš, K. *Valná hromady společnosti s r. o. - II. základní charakteristika*. Právník, 1994, č. 12, str. 1028

¹⁰ Pelikánová, I., *Komentář k § 127 zák. č. 513/1991 Sb.*, ASPI - Původní nebo upravené texty pro ASPI

¹¹ Pelikánová, I., *Komentář k § 185 zák. č. 513/1991 Sb.*, ASPI - Původní nebo upravené texty pro ASPI

Usnášeníschopnost je nutné kontrolovat před každým jednotlivým hlasováním a měla by být zachycena též v zápisu z valné hromady pro případ napadení neplatnosti usnesení. Přítomnost akcionářů na valné hromadě je zachycena též listinou přítomných, jejíž obsah a vedení jsou upraveny ustanovením druhého odstavce § 185. Neoprávněné odmítnutí zápisu osoby do listiny přítomných může být také důvodem pro vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Jak uvádí mnohá literatura, doporučuje se do listiny přítomných zaznamenávat všechny změny účasti akcionářů na valné hromadě, včetně časových údajů tak, aby bylo možné dovodit, zda byla valná hromada usnášeníschopná pro daný předmět hlasování. Takto detailní zápis ovšem není nutný, obsahuje-li potřebné informace zápis z valné hromady.¹

Ustanovení § 185 odst. 3 upravuje svolávání náhradní valné hromady pro případy, kdy se valná hromada akciové společnosti není schopna usnášet. Ačkoli je svolávání svěřeno představenstvu společnosti, lze toto určení vztáhnout i na náhradní valné hromady svolávané jinými orgány či osobami. V těchto případech pak svolává náhradní valnou hromadu zpravidla ten, kdo svolával valnou hromadu původní. Pozvánka či oznámení o konání náhradní valné hromady obsahuje stejné náležitosti jako pozvánka či oznámení na řádnou valnou hromadu s rozdílem, že lhůta pro svolání se zkracuje na 15 dnů.¹ Pozvánka musí být zaslána a oznámení o konání valné hromady uveřejněno nejpozději do 15 dnů ode dne, na který byla svolána původní valná hromada. Je vyloučeno, aby současně s valnou hromadou byla svolávána již náhradní valná hromada, tzn., že nelze, aby pozvánka na původní valnou hromadu obsahovala svolání na náhradní valnou hromadu pro případ, že se nesejde potřebný počet akcionářů. Náhradní valná hromada se musí navíc konat do šesti týdnů ode dne, na který byla svolána původní, a musí mít nezměněný pořad jednání. Další odchylkou v úpravě náhradní valné hromady je potřebné kvorum pro přijímání rozhodnutí. Náhradní valná hromada je schopna usnášení bez ohledu na běžně vyžadovanou účast akcionářů. Nicméně pokud nejsou dodrženy lhůty vyžadované pro konání náhradní valné hromady, je třeba považovat schůzi za novou valnou hromadu, kde se uplatní i klasické požadavky na kvorum.¹¹

4.3. Vady rozhodování valné hromady

Aby bylo přijaté usnesení valné hromady platné, je potřeba ho přijmout předepsaným počtem společníků respektive akcionářů s přihlédnutím k faktu, že v některých případech může být společník/akcionář z určitého hlasování vyloučen.

4.3.1. Rozhodování valné hromady společnosti s ručením omezeným

Valná hromada rozhoduje zásadně alespoň prostou většinou hlasů přítomných společníků, nevyžaduje-li zákon nebo společenská smlouva vyšší počet hlasů (§ 127 odst. 3). Zákon zde výslovně povoluje určit vyšší počet hlasů, nikoli tedy vyšší počet hlasů přítomných. V tomto směru je tedy možné, aby společenská smlouva pro dané případy a platné přijetí usnesení valné hromady vyžádala i takové kvorum, které vyvolá nutnost vyšší účasti na valné hromadě, než jaká by jinak postačovala podle § 127 odst. 1 obchodního zákoníku.⁸

V závažných záležitostech, což jsou rozhodnutí podle § 125 odst. 1 písm. c), d), e) a j) a rozhodnutí o zrušení společnosti s likvidací, je obchodním zákoníkem vyžadována kvalifikovaná většina hlasů (tj. dvě třetiny), počítaných navíc z hlasů všech společníků, nikoli pouze přítomných na valné hromadě. Společenská smlouva může stejně jako v předchozím případě vyžadovat vyšší počet hlasů (§ 127 odst. 4).¹⁰ O těchto rozhodnutích musí být navíc pořízen notářský zápis, ve kterém je notář povinen osvědčit existenci právních jednání a formalit, ke kterým je společnost respektive její orgány při přijímání usnesení povinna. Dále je notář povinen vyjádřit soulad či nesoulad jednání a formalit s právními předpisy, zda dané rozhodnutí bylo přijato a zda je jeho obsah v souladu s právními předpisy a zakladatelskými dokumenty společnosti. Ještě přísnější nárok na schválení rozhodnutí je spjat s případy, kdy se snižuje základní kapitál tak, že se snižují vklady společníků nerovnoměrně. V této situaci se pak vyžaduje souhlas všech společníků společnosti.¹

Ustanovení § 127 odst. 5 určuje případy, kdy je vyloučena možnost společníka uplatnit jeho hlas při přijímání konkrétního jednotlivého usnesení. I když společník nemůže vykonávat hlasovací právo, nebrání to jeho účasti na valné hromadě a hlasování o otázkách, jež nespádají pod ustanovení odstavce 5. Na základě odkazu na § 186c odst. 1

se při posuzování způsobilosti valné hromady činit rozhodnutí a při hlasování na valné hromadě nepřihlíží k hlasům, které nemůže společník podle odst. 5 vykonávat. Proto je nutné v těchto případech posuzovat způsobilost valné hromady usnášet se a potřebnou většinu odděleně od rozhodování o ostatních záležitostech. Případem, kdy se omezení odstavce 5 nepoužije, jsou situace, kdy všichni společníci společnosti jednájí ve shodě (§ 66b).

Úprava možnosti společníků, kteří nebyli přítomni na valné hromadě, projevit svůj souhlas s navrhovaným rozhodnutím valné hromady následně, a tím i případně umožnit jeho dodatečné přijetí, je upravena v odstavci 7 § 127. Vzhledem k tomu, že se tímto krokem zasahuje do právní jistoty, omezuje zákon tuto možnost projevení souhlasu mimo valnou hromadu na poměrně krátkou lhůtu jednoho měsíce ode dne, v němž se konala nebo měla konat valná hromada. Dále přistupuje logická podmínka, že v případě, kdy se o rozhodnutí valné hromady pořizuje notářský zápis, musí mít souhlas společníka také formu notářského zápisu. Ustanovení odstavce 8 pak zajišťuje informovanost společníků jednatelem o následném přijetí usnesení, a to ve lhůtě 14 dnů.¹

4.3.2. Rozhodování mimo valnou hromadu společnosti s ručením omezeným

Přijímání rozhodnutí mimo valnou hromadu je upraveno nejen v § 127 odst. 7 obchodního zákoníku ve formě dodatečného projevení souhlasu, ale i v § 130. Podle tohoto ustanovení osoba, která je jinak oprávněna svolat valnou hromadu, předloží návrh usnesení společnosti společníkům k vyjádření s oznámením lhůty, ve které tak mají písemně učinit. Nevyjádří-li se společník ve lhůtě, platí, že s návrhem nesouhlasí. Osoba, která návrh usnesení předložila, pak oznámí výsledky hlasování jednotlivým společníkům.

Tento postup přijímání rozhodnutí je využíván hlavně v případech, kdy jsou společníky zahraniční osoby, takže by bylo svolání valné hromady poměrně časově náročné, nebo v případě naléhavých problémů, kdy je třeba urychleně jednat. Literatura se zatím ještě neshodla, zda má být návrh usnesení přijímaného mimo valnou hromadu písemný či nikoli. Nicméně je nepochybně vhodné předložit návrh v písemné formě vzhledem k případnému prokazování jeho předložení a předloženého znění. Obchodní

zákoník se ke lhůtě pro vyjádření nevyjadřuje, a to ani k její nejkratší možné délce. Přesto je třeba trvat na požadavku, aby lhůta byla dostatečná s přihlédnutím k okolnostem i závažnosti rozhodnutí.¹ Nevyvratitelná domněnka nesouhlasu v případě mlčení společníka je ochranou právě i proti příliš krátké lhůtě.¹²

Pro hlasování platí stejná pravidla jako pro rozhodování valné hromady, avšak s tou významnou odchylkou, že požadovaná většina se počítá z celkového počtu hlasů příslušejících všem společníkům, nikoli jenom z přítomných. Odstavec 2 pak logicky vyžaduje, aby rozhodnutí mimo valnou hromadu, jímž vysloví společník s návrhem usnesení souhlas, mělo formu notářského zápisu, vyžaduje-li zákon pořízení notářského zápisu o rozhodnutí valné hromady.¹²

4.3.3. Výkon působnosti valné hromady jediným společníkem

Úpravu rozhodování ve věcech působnosti valné hromady v případech, kdy má společnost jen jediného společníka, obsahuje ustanovení § 132 obchodního zákoníku. Za této situace se valná hromada nekoná a její působnost vykonává tento společník. Pouze jednoho společníka má společnost buď v případech, kdy ji podle § 105 odst. 2 založil jeden zakladatel, nebo pokud se obchodní podíly spojily v rukou jednoho společníka podle § 119. Co se týče formální stránky rozhodnutí, je vyžadována písemná forma a podpis společníka. Rozhodnutí společníka musí mít formu notářského zápisu v těch případech, kdy se o rozhodnutí valné hromady pořizuje notářský zápis. Obchodní zákoník v případě výkonu působnosti valné hromady jediným společníkem logicky vylučuje použití ustanovení § 127 odst. 5, které upravuje zákaz výkonu hlasovacího práva, proto není jediný společník obsahem usnesení nijak omezen. Opačný postup by byl ostatně nesmyslný, neboť by v takovém případě nebylo možné o některých věcech vůbec rozhodovat.

Ustanovení odstavce 3 stanoví, že smlouvy uzavřené mezi společností a jejím jediným společníkem, pokud tento společník jedná rovněž jménem společnosti, musejí mít formu notářského zápisu nebo písemnou formu a listina musí být podepsána před orgánem pověřeným legalizací. Tento formální požadavek je motivován především

¹² Pelikánová, I., *Komentář k § 130 zák. č. 513/1991 Sb.*, ASPI - Původní nebo upravené texty pro ASPI

ochranou třetích osob, jelikož je v praxi velmi obvyklé, že jediný společník společnosti s ručením omezeným je také i jejím jediným jednatelem.¹

4.3.4. Rozhodování valné hromady akciové společnosti

Rozhodování valné hromady akciové společnosti je upraveno v § 186 obchodního zákoníku. Valná hromada společnosti rozhoduje buď prostou většinou, nebo kvalifikovanou většinou určenou podle významu konkrétního předmětu hlasování. Kvalifikovaná většina je buď dvoutřetinová, nebo tříčtvrtinová a navíc podpořena odděleným hlasováním majitelů určitých akcií, pokud společnost vydala více druhů akcií nebo akcie různé formy. Dále je v odstavci 5 upraven případ hlasování o spojení akcií, kdy je vyžadován souhlas všech dotčených akcionářů. Jak je poměrně běžné, obchodní zákoník obsahuje ustanovení, že stanovy mohou určit vyšší počet hlasů potřebných k přijetí usnesení, než je předepsané kvorum stanovené zákonem.

Kromě § 186 však obchodní zákoník upravuje na různých místech specifické případy rozhodování valné hromady včetně množství potřebných hlasů nezbytných pro přijetí daného rozhodnutí (např. schválení ovládací smlouvy a smlouvy o převodu zisku podle § 190d, volba osoby, u které je dána překážka výkonu funkce, do orgánu podle § 381).

Souhlas dvoutřetinové většiny přítomných akcionářů vyžadovaný druhým odstavcem § 186 je potřeba v případech hlasování o záležitostech podle § 187 odst. 1 písm. a), b), c) a k) a o zrušení společnosti s likvidací a návrhu rozdělení likvidačního zůstatku. Mezi záležitosti obsažené v § 187 odst. 1 písm. a), b), c) a k) patří změny stanov, zvýšení či snížení základního kapitálu, pověření představenstva podle § 210, započtení peněžité pohledávky vůči společnosti proti pohledávce na splacení emisního kursu, vydání dluhopisů podle § 160 a schvalování smluv uvedených v § 67a obchodního zákoníku. Rozhoduje-li valná hromada o zvýšení nebo snížení základního kapitálu, vyžaduje se i souhlas alespoň dvou třetin hlasů přítomných akcionářů každého druhu akcií, které společnost vydala nebo místo nichž byly vydány zatímní listy.¹

Odstavec 3 předepisuje k rozhodnutí valné hromady o změně druhu nebo formy akcií, o změně práv spojených s určitým druhem akcií, o omezení převoditelnosti akcií na jméno a o vyřazení akcií z obchodování na českém nebo zahraničním regulovaném trhu

alespoň tříčtvrtinovou většinu hlasů přítomných akcionářů majících tyto akcie. Jde o případ odděleného hlasování, kdy se požadovaná tříčtvrtinová většina nepočítá ze všech akcií určitého druhu, ale jenom z přítomných (nebo zastoupených). K rozhodnutí bude proto nezbytné dosáhnout této kvalifikované tříčtvrtinové většiny hlasů přítomných majitelů příslušného druhu akcií a vedle toho i potřebný souhlas hlasů všech přítomných akcionářů.¹³ Literatura stále považuje za sporné, zda pro souhlas všech přítomných akcionářů postačí k přijetí usnesení prostá většina, anebo je potřebná kvalifikovaná většina, když uvedeným rozhodnutím dochází ke změně stanov.¹ Například I. Pelikánová zastává stanovisko, že je potřeba kvalifikovaná většina, s čímž je nutné, vzhledem k argumentaci o změně stanov, souhlasit.¹³

V případech vyloučení nebo omezení přednostního práva na získání vyměnitelných a prioritních dluhopisů, vyloučení nebo omezení přednostního práva na upisování nových akcií podle § 204a, schválení ovládací smlouvy (§ 190b), schválení smlouvy o převodu zisku (§ 190a) a jejich změny a zvýšení základního kapitálu nepeněžitými vklady je vyžadována alespoň tříčtvrtinová většina hlasů přítomných akcionářů (§ 186 odst. 4). Opět je zde ale navíc vyžadováno oddělené hlasování, jestliže společnost vydala více druhů akcií. Pro oddělné hlasování je také předepsán souhlas alespoň tří čtvrtin hlasů přítomných akcionářů, ale na rozdíl od úpravy v odstavci 3 musí být potřebné kvalifikované většiny dosaženo v rámci každého druhu akcií.

Pokud se rozhoduje kvalifikovanou většinou (podle odstavců 2 až 5), je nutné pořídit o rozhodnutí valné hromady notářský zápis. Notářský zápis o rozhodnutí o změně stanov musí navíc obsahovat též schválený text změny stanov.

Případy, kdy nelze vykonávat hlasovací právo, jsou upraveny v odstavci 2 a 3 § 186c, ale také v dalších ustanoveních obchodního zákoníku (např. § 161d odst. 1). Podle odstavce 2 § 186c nemůže akcionář vykonávat hlasovací právo:

- a) spojené se zatímním listem, pokud je v prodlení se splácením emisního kursu nesplacených akcií nebo jeho části,
- b) rozhoduje-li valná hromada o jeho nepeněžitém vkladu,

¹³ Pelikánová, I., *Komentář k § 186 zák. č. 513/1991 Sb.*, ASPI - Původní nebo upravené texty pro ASPI

- c) rozhoduje-li valná hromada o tom, zda jemu nebo osobě, s níž jedná ve shodě, má být poskytnuta výhoda nebo jim má být prominuto splnění povinnosti anebo zda má být odvolán z funkce člena orgánu společnosti pro porušení povinností při výkonu funkce.

Navíc se zákaz výkonu hlasovacích práv podle písmene b) a c) vztahuje i na akcionáře, kteří jednají s akcionářem, který nemůže vykonávat hlasovací právo, ve shodě (§ 186 odst. 3). V případech podle písmene b) a c) zákon zakazuje výkon hlasovacích práv z důvodu konfliktu zájmů, v případě podle písmene a) je zákaz výkonu hlasovacích práv sankcí za porušení povinností akcionáře. Z ustanovení odstavce 1 a 2 logicky vyplývá, že pro tato hlasování je nutné posuzovat způsobilost valné hromady k přijetí usnesení odděleně (stejně jako v případech stanovených pro společnost s ručením omezeným v § 127 odst. 5). Tudíž pokud se hlasuje za situace podle písmene a), nehlasuje akcionář o žádném z přijímaných usnesení, ale pokud se hlasuje za situace popsané v písmenech b) a c), nehlasuje akcionář pouze o příslušném konkrétním usnesení. Omezení výkonu hlasovacího práva se nicméně nevztahují na případy, kdy všichni akcionáři společnosti jednají ve shodě (§ 66b).¹

4.3.5. Rozhodování jediného akcionáře v působnosti valné hromady

Obdobně jako při výkonu působnosti valné hromady jediným společníkem společnosti s ručením omezeným, má-li akciová společnost jen jediného akcionáře, nekoná se valná hromada a její působnost vykonává tento akcionář. Jediného akcionáře má akciová společnost v případě, že ji založila jediná právnická osoba (§ 162 odst. 1 nebo § 172 odst. 4). Jediný akcionář sepisuje namísto zápisu o valné hromadě rozhodnutí, které musí mít písemnou formu a musí být podepsáno akcionářem. Forma notářského zápisu je vyžadována pouze v těch případech, kdy se i o rozhodnutí valné hromady pořizuje notářský zápis. Ustanovení § 186c odst. 2 a 3 o zákazu výkonu hlasovacího práva se v případě rozhodování jediného akcionáře nepoužijí.

Další formální podmínka je vyžadována v případě smluv uzavřených mezi společností a jediným akcionářem této společnosti, pokud tento akcionář jedná rovněž jménem společnosti (je-li členem představenstva oprávněným jednat za společností). Za této

situace musí mít tyto smlouvy formu notářského zápisu nebo písemnou formu a listina musí být podepsána před orgánem pověřeným legalizací.¹

5. Nicotná usnesení valné hromady

Od vadných usnesení valné hromady, která může soud prohlásit za neplatná, se liší usnesení nicotná. Jedná se o usnesení, která trpí tak závažnými vadami, že s nimi nejsou spojeny žádné právní účinky.⁵

V souvislosti s nicotnými usneseními valné hromady se nejčastěji hovoří o usneseních, jejichž přijetí nepatří do působnosti valné hromady. Jak již bylo mnohokrát judikováno (např. v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. října 2007, sp. zn. 29 Odo 1138/2005), „usnesení, kterým valná hromada rozhodne o věci nespádající do její působnosti, nevyvolává žádné právní účinky; to platí bez zřetele k tomu, zda platnost takového usnesení valné hromady byla zpochybněna návrhem na vyslovení jeho neplatnosti“. Jako příklad usnesení, kdy valná hromada překročila meze své působnosti, lze uvést usnesení, jímž se společnost vzdává nároku na náhradu škody (více viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 540/2004).

Nicotnost vzhledem k překročení působnosti valné hromady nastává též v případech, kdy ačkoli zákon svěřuje působnost valné hromadě, ta ji nicméně stanovami deleguje na jiný orgán společnosti (např. volba členů představenstva, viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 149/2005).¹⁴

O nicotných rozhodnutích se zmiňuje přímo i obchodní zákoník. Například § 194 odst. 7 obchodního zákoníku stanoví, že osoba, která nesplňuje podmínky pro ustavení do funkce člena představenstva nebo na jejíž straně je dána překážka výkonu funkce, se členem představenstva nestane, i když o tom rozhodl příslušný orgán. Pomocí odkazovacích ustanovení obchodního zákoníku (§ 135 odst. 2, § 138 odst. 2 a § 200 odst. 3) tato úprava platí obdobně při volbě či jmenování jednatelů a členů dozorčí rady společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti.⁵

Mezi nicotná rozhodnutí se řadí také rozhodnutí přijatá neoprávněnou osobou (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. října 2008, sp. zn. 29 Odo 1639/2006).¹⁴

Nicotný (neboli zdánlivý) právní úkon je tedy právní úkon, kterému chybí některá z náležitostí tvořících pojmové znaky.¹⁵ Oproti tomu neplatným právním úkonem je právní úkon, který sice uvedené pojmové znaky vykazuje, nicméně tyto znaky trpí vadami.¹⁴ Stejně tak je neplatným ten právní úkon, jehož některá další náležitost, která je pod sankcí neplatnosti požadována, chybí nebo je vadná.¹⁶

Co se týče podstatných náležitostí usnesení valné hromady, vychází se jako u právního úkonu z vůle a jejího projevu. Z tohoto pohledu je usnesení valné hromady „projev vůle společnosti spadající do působnosti orgánu společnosti, vzešlý z hlasování jeho členů a směřující k založení, nebo odmítnutí právních následků zamýšlených v návrhu usnesení“. Absence některého z uvedených pojmových znaků vede k nicotnosti usnesení.

Z hlediska dělení usnesení valné hromady na neplatná a nicotná se jeví problematickým ustanovení § 131 odst. 2 obchodního zákoníku. Tento paragraf umožňuje podat návrh na určení neplatnosti usnesení i v případech, kdy valná hromada usnesení nepřijala, protože o nich nehlasovala, anebo u usnesení, jejichž obsah neodpovídá usnesení, které valná hromada přijala. Vzhledem k tomu, že usnesení valné hromady jsou nicotná pro překročení její působnosti, je nepředstavitelné, aby usnesení valné hromady, která se vůbec nesešla, nebo usnesení třetích osob, které se za valnou hromadu jen prohlásí, byla považována „pouze“ za neplatná. Je proto třeba vyvodit, že některá usnesení, která nebyla řádně přijata, budou neplatná (podle § 131 odst. 2), některá budou nicméně nicotná, přičemž hlediskem budou výše zmíněné pojmové znaky.

Jak uvedl I. Rada, nabízí se možnost chápat nicotná usnesení jako podmnožinu usnesení neplatných, a proto je možné i nicotná usnesení napadat postupem podle § 131 obchodního zákoníku. Toto pojetí také podpořil Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí ze dne 10. května 2006, sp. zn. 29 Odo 1168/2005, podle kterého "platnost usnesení valné

¹⁴ Čech, P. *Ještě k neplatnosti a nicotnosti usnesení valné hromady*. Právní rádce.ihned.cz [online].[cit. 21. 4. 2009]. Dostupné z http://pravniradce.ihned.cz/c4-10077450-36806880-F00000_d-jeste-k-neplatnosti-a-nicotnosti-usneseni-valne-hromady

¹⁵ Hendrych, D. a kol. *Právní slovník*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, str. 423

¹⁶ Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J. a kol. *Občanské právo hmotné I*. 4. vydání. Praha: ASPI, 2005, str. 163

hromady lze napadat rovněž z důvodu, že valná hromada přijala usnesení, které nepatří do její působnosti".

Druhá skupina případů, které upravuje § 131 odst. 2, jsou tvrzená usnesení, jejichž obsah neodpovídá usnesením skutečně přijatým. Na rozdíl od nepřijatých usnesení zde musí existovat věcná souvislost mezi tvrzeným a opravdu přijatým usnesením, jinak by šlo o usnesení, o kterých valná hromada nehlasovala. Věcná souvislost znamená, že ačkoli se obě usnesení odlišují, je z obsahu tvrzeného usnesení patrná souvislost s usnesením přijatým (např. valná hromada jmenuje jednatele, ale v zápise bude uvedeno, že jednatel jmenován nebyl). U těchto usnesení se nejedná o nicotnost, ale vždy jen o neplatnost. Pokud by ale obě usnesení věcně nesouvisela, chybí zde zcela vůle k přijetí tohoto usnesení, a proto jde o usnesení nicotné.⁵

Jak bylo již výše zmíněno, nicotná usnesení trpí vadami takového charakteru, že se na ně jako na usnesení nenahlíží. Proto tato usnesení nevyvolají právní účinky a není třeba se jejich nicotností dovolávat u soudu.¹⁴ Jak vyslovil Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí ze dne 17. dubna. 2007, sp. zn. 29 Odo 757/2005, „nemá-li usnesení valné hromady žádné právní účinky, nemá žádné právní účinky ani jeho prohlášení za neplatné“. Navíc může soud k nicotnosti usnesení přihlédnout v libovolném řízení (a to i jako předběžnou otázku) a není ani vázán časovým limitem (rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. října 2007, sp. zn. 29 Odo 1138/2005).⁵

Nicméně, vzhledem k občasným problémům při odlišení neplatného usnesení od nicotného, se praxe i judikatura (například výše zmíněné rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Odo 1168/2005, nebo rozhodnutí z 27. ledna 2009, sp. zn. 29 Odo 1060/2006) přiklonily k názoru, že rovněž nicotná usnesení mají být napadána žalobami podle § 131 obchodního zákoníku, ačkoli by měly být soudem podle povahy tyto návrhy zamítány. Pokud však není návrh podán ve lhůtě, kterou vyžaduje § 131, je možné nicotnost prohlásit na základě určovací žaloby podle § 80 písm. c) občanského soudního řádu.¹⁴

Pro úplnost je potřeba se ještě zmínit o usneseních „(trvale) neúčinných“. Jedná se o usnesení, která jsou platná (nejsou nicotná), ale vzhledem k vadám nevyvolají žádné účinky, takže jejich důsledkem je nicotnost faktická. Obchodní zákoník se o takovýchto usneseních zmiňuje v druhé větě § 131 odst. 8. Podle tohoto ustanovení, dostal-li se

obsah stanov nebo společenské smlouvy na základě usnesení valné hromady do rozporu se zákonem, je možné, aby soud konstatoval neplatnost takto změněných ustanovení stanov či společenské smlouvy, i když již nemůže přezkoumat platnost usnesení o změně stanov či společenské smlouvy.⁵ U těchto usnesení není možné tady vycházet z jejich obsahu.¹⁴

P. Čech mezi fakticky nicotná usnesení řadí i usnesení obsahově neurčitá. Usnesení, která jsou nejasně formulovaná či nesrozumitelná, jsou fakticky bezobsažná a nelze o ně opírat žádné nároky, jelikož nevyvolají zamýšlené účinky.¹⁴

6. Důvody pro nevyslovení neplatnosti

Obchodní zákoník obsahuje také úpravu situací, kdy došlo k porušení ustanovení zákona, které by mohlo mít za následek vyslovení neplatnosti, nicméně vzhledem k výskytu některého důvodu, jež jsou uvedeny v §131 odst. 3, soud neplatnost usnesení valné hromady nevysloví. Jedná se o čtyři případy, kdy:

- a) došlo k porušení právních předpisů, společenské smlouvy, zakladatelské listiny nebo stanov, jehož důsledkem je jen nepodstatné porušení práv osob oprávněných domáhat se vyslovení neplatnosti nebo jiných osob, nebo jestliže porušení nemělo závažné právní následky;
- b) by vyslovením neplatnosti došlo k podstatnému zásahu do práv získaných v dobré víře třetími osobami;
- c) byl pravomocně povolen zápis fúze, převodu jmění, rozdělení nebo změny právní formy do obchodního rejstříku; nebo
- d) se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady proto, že byla svolána v rozporu se zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami, domáhá jen osoba, která takto valnou hromadu svolala nebo se podílela na jejím svolání, anebo jestliže na valné hromadě, která byla svolána v rozporu se zákonem, byli přítomni všichni společníci, anebo společníci, kteří na valné hromadě přítomni nebyli, následně projeví s usnesením souhlas.¹

6.1. Nepodstatné porušení práv

Důvody pro nevyslovení neplatnosti usnesení uvedené pod písmenem a) se vztahují na případy, kdy by prohlášení usnesení valné hromady za neplatné bylo neadekvátní vzhledem k charakteru porušení práva.¹ Jde o vyjádření jedné ze zásad, na kterých spočívá obchodní zákoník, že totiž „důsledky porušení právní povinnosti nesmějí být v hrubém nepoměru s dopadem, které toto porušení mělo do právních poměrů oprávněné osoby, ani se závažností takového porušení. Tuto zásadu by proto bylo možné aplikovat i bez výslovného ustanovení v zákoně“ (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 5.

srpna 2003, sp. zn. 29 Odo 1013/2002). Společnost by prohlášením usnesení za neplatné byla neúměrně poškozena.¹⁷

Podle § 183 odst. 2 se za nepodstatné porušení práv osob ve smyslu vzhledem k akciové společnosti považuje zejména to, že pozvánka na valnou hromadu nebo oznámení o konání valné hromady neobsahuje označení druhu valné hromady (tj. zda je řádná, mimořádná či náhradní), popřípadě důvody navrhovaného zvýšení základního kapitálu či jmenovité hodnoty nových akcií nebo novou jmenovitou hodnotu dosavadních akcií, rozhoduje-li valná hromada o zvýšení základního kapitálu. Jak k danému ustanovení obchodního zákoníku navíc poznamenal Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí ze dne 5. listopadu 1997, sp. zn. 1 Odon 74/96, jestliže byl nezákonným postupem akciové společnosti akcionáři znemožněn výkon hlasovacího práva, avšak tato okolnost nemohla mít vliv na výsledek hlasování o napadeném usnesení, není takový postup důvodem k prohlášení usnesení valné hromady za neplatné podle § 183.¹⁷

Obdobně jako v předchozím rozhodnutí rozhodl Nejvyšší soud ČR dne 26. února 2008, sp. zn. 29 Odo 604/2006, tentokrát ve vztahu ke společnosti s ručením omezeným. V tomto sporu byla valná hromada společnosti svolána vadně, jelikož nebyli obesláni dědicové jednoho společníka. Druhý společník, který byl řádně obeslán, o této vadě věděl a z důvodu svého předpokladu, že přijatá usnesení budou beztak neplatná, se valné hromady nezúčastnil. Následně tato usnesení také napadl u soudu návrhem na prohlášení neplatnosti usnesení. V tomto případě ale soud návrh společníka zamítl. Ačkoli by případné hlasování vadně obeslaných dědiců a druhého společníka mohlo zvrátit rozhodnutí přijaté valnou hromadou, je nutné na podíly nahlížet odděleně. Podíl vadně obeslaných dědiců byl totiž nepatrný, takže by výsledky valné hromady neovlivnil, tudíž se právní následky pochybení nejevily jako závažné. Absence druhého společníka by hlasování sama o sobě také neovlivnila. Nejvyšší soud ČR konstatoval, že druhý společník se rozhodl neúčastnit se valné hromady dobrovolně a důvodem jeho neúčasti nebyla bezprostředně vada svolání, nýbrž omyl v právním zhodnocení nastalé situace. Proto došel Nejvyšší soud k závěru, že měl-li společník dané informace, „měl při rozhodování o tom, zda se valné hromady zúčastní, již z prosté opatrnosti brát v

¹⁷ Eliáš, K. *Valná hromada společnosti s r. o. XIII. Neplatnost usnesení valné hromady*. Právník, 1994, č. 12, str. 1043

úvahu i to, že soud bude při případném posuzování platnosti usnesení valné hromady, v souladu s ustanovením § 131 odst. 3 písm. a) obchodního zákoníku, zvažovat i důsledky pochybení při svolání valné hromady, což také soud v projednávané věci učinil. Za tohoto stavu není argument dovolatele o důvodech jeho neúčasti na valné hromadě způsobilý zvrátit závěry odvolacího soudu. To, že dovolatel chybně vyhodnotil důsledky pochybení při svolání valné hromady, nemůže být přičítáno k tíži společnosti, ale důsledky takového hodnocení lze přičítat pouze samému dovolateli.“

Dále se k nepodstatnému porušení práv osob vyjádřil Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí ze dne 29. dubna 2008, sp. zn. 29 Cdo 372/2007, když prohlásil, že uvedení chybného data v pozvánce na valnou hromadu nemá závažné právní následky, pokud návrhovátelem věděl, kdy se valná hromada koná (a navíc se v daný den na místo jejího konání dostavil).⁶

Dále bylo k tomuto tématu judikováno v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. června 2003, sp. zn. 29 Odo 393/2003, že závěr o tom, že jde o nepodstatné porušení práv osob oprávněných domáhat se vyslovení neplatnosti rozhodnutí valné hromady soudem či jiných osob, nebo že porušení nemělo závažné právní následky, lze učinit až poté, co soud uzavře, že napadeným rozhodnutím byl porušen zákon, společenská smlouva, zakladatelská smlouva či stanovy společnosti.¹⁷

6.2. Ochrana dobré víry třetích osob

Druhým důvodem pro nevyslovení neplatnosti podle § 131 odst. 3 jsou případy, kdy by vyslovením došlo k podstatnému zásahu do práv získaných v dobré víře třetími osobami. Toto omezení je klasickým projevem zásady ochrany práv třetích osob. Není žádoucí, aby pro porušení povinností, které se odehrálo uvnitř společnosti, utrpěly závažnou újmu osoby stojící vně společnosti nemající vliv na jednání společnosti, které byly v dobré víře. Příkladem může být situace, kdy by došlo ke zvýšení základního kapitálu společnosti, přičemž platnost příslušného usnesení valné hromady by bylo možné pro vady jeho přijímání napadnout, a třetí osoba, která by se na zvýšení základního kapitálu nepodílela a ani nevěděla, za jakých okolností bylo dané usnesení přijato, by nabyla v dobré víře akcie emitované společností na základě tohoto zvýšení (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2008, sp. zn. 29 Odo 1271/2006). V tomto

případě by bylo třeba upřednostnit ochranu těchto třetích osob v dobré víře před vyslovením neplatnosti usnesení.¹

6.3. Pravomocný zápis přeměny společnosti do obchodního rejstříku

Ustanovení pod písmenem c) vylučuje vyslovení neplatnosti, pokud byl pravomocně povolen zápis fúze, převodu jmění, rozdělení nebo změny právní formy do obchodního rejstříku. Jde o případy finančně a časově náročných přeměn společnosti, kdy je zvrát tohoto procesu po dosažení určitého stádia právně a zejména ekonomicky nepředstavitelným krokem.¹

6.4. Zásada *nemo turpitudinem suam allegare potest*

Písmeno d) upravuje případ vycházející ze zásady, že z porušení práva nesmí těžit ten, kdo se ho dopustil (*nemo turpitudinem suam allegare potest*). Dále pak toto ustanovení jako důvod podání návrhu na neplatnost vylučuje případy, kdy společníci fakticky nepociťují jako újmu nesprávné svolání valné hromady, ale snaží se například zvrátit důsledky svého přehlasování.¹

K posledně uvedenému případu se vyjádřil Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí ze dne 11. prosince 2007, sp. zn. 29 Odo 816/2006. V tomto sporu se všichni společníci sešli k projednání několika záležitostí společnosti, nedošlo však k formálnímu svolání valné hromady. Teprve až v průběhu jednání došlo k určité improvizované organizovanosti porady na základě konsenzu, ačkoliv ani poté nedocházelo k hlasování, nýbrž jen k souhlasným respektive nesouhlasným projevům vůle přítomných společníků. Z jednání byl následně proveden zápis, jako kdyby proběhla valná hromady. Jeden ze společníků nicméně takto přijatá rozhodnutí napadl před soudem. Nejvyšší soud ČR však rozhodl, že není podstatné, zda na valné hromadě došlo k formálnímu hlasování, podstatné je, zda se společníci s dostatečným počtem hlasů dohodli na řešení jednotlivých bodů programu, k čemuž dle skutkových zjištění v projednávané věci došlo. Závěry přijaté na tomto setkání nakonec posoudil jako platná usnesení valné hromady, jelikož byli jednání přítomni všichni společníci společnosti, důvodem prohlášení neplatnosti tudíž ve smyslu § 131 odst. 3 písm. d) obchodního zákoníku nemohlo být, že valná hromada nikdy nebyla svolána.⁶

7. Vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady

Vadné usnesení ještě samo o sobě nezakládá jeho neplatnost, ta vzniká až na základě právní moci soudního rozhodnutí. Úprava řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady je obsažena v § 131 a § 183 obchodního zákoníku, přičemž § 183 odkazuje na úpravu obsaženou v § 131 a stanoví určité odchylky a doplnění pro vyslovení neplatnosti v případě akciové společnosti.

Základním řízením pro vyslovení neplatnosti usnesení je řízení podle § 131 odst. 1 obchodního zákoníku. Tento odstavec umožňuje omezené skupině osob domoci se v zákonem stanovených lhůtách neplatnosti usnesení valné hromady žalobou podanou u příslušného soudu. Důvodem pro vyslovení neplatnosti je podle zákona rozpor usnesení s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami. Nicméně, jak bylo výše zmíněno, tento okruh důvodů lze rozšířit o rozpor s dobrými mravy a je nutné ho chápat v celé šíři včetně formálních vad procesu přijímání usnesení nebo svolání valné hromady. Řízení podle odstavce 1 je dále rozšířeno o důvod obsažený v odstavci 2, podle kterého lze takto napadnout též tvrzené usnesení, které valná hromada nepřijala proto, že o něm nehlasovala, a dále případ, kdy obsah tvrzeného usnesení neodpovídá usnesení, které valná hromada přijala.

Po uplynutí lhůt stanovených pro podání žaloby na neplatnost usnesení podle odstavce 1 a 2 je možné přezkoumat platnost pouze v rámci rejstříkového řízení za podmínek podle odstavce 8 a 9, nebo pokud se přijetím usnesení valné hromady o změně společenské smlouvy nebo stanov dostal do rozporu obsah stanov nebo společenské smlouvy s kogentním zákonným ustanovením (opět odstavec 8).⁵

7.1. Žaloba na neplatnost usnesení valné hromady

Aby mohl soud vyslovit neplatnost usnesení přijatého valnou hromadou podle § 131 odst. 1 respektive 2, musí podat oprávněná osoba návrh na zahájení řízení (žalobu)

soudu v zákonem vymezené lhůtě a také uvést důvod, pro který má soud rozhodnout o neplatnosti.¹⁸

Vzhledem k odkazovacímu ustanovení § 183 odst. 1 obchodního zákoníku je nutné předcházející odstavce i následující text vztáhnout také na neplatnost usnesení valné hromady akciové společnosti.

Soudem věcně a místně příslušným k rozhodování je krajský soud, v jehož obvodu má společnost sídlo (§ 9 odst. 3 písm. b), § 85a, § 85 odst. 3 OSŘ). Co se týče charakteru, jde o zvláštní žalobu určovací podle § 80 písm. c) OSŘ. Podle § 200e odst. 4 OSŘ není třeba o věci nařizovat jednání, ale vzhledem k tomu, že v řízení bude pravděpodobně nezbytné provádět dokazování, je rozhodování bez jednání výjimkou.¹ Žalobou lze napadnout jak usnesení valné hromady učiněné podle obecného § 127 obchodního zákoníku, ale také rozhodnutí přijatá postupem upraveným v § 130 (přijímání rozhodnutí mimo valnou hromadu) nebo v § 132 (výkon působnosti valné hromady jediným společníkem).¹⁷

7.1.1. Oprávněné osoby k podání návrhu

Odstavec 1 § 131 řadí mezi oprávněné osoby k podání žaloby (aktivně legitimované osoby):

- a) společníka (včetně společníka, který se stal společníkem až poté, co dané usnesení bylo na valné hromadě přijato),
- b) jednatele (pokud je ve společnosti jednatelů více, je k žalobě legitimován každý z jednatelů i za situace, kdy společenská smlouva stanoví, že jednatelé nemohou samostatně jednat),
- c) likvidátora,
- d) insolvenčního správce a
- e) člena dozorčí rady.¹⁷

¹⁸ Pelikánová, I., *Komentář k § 131 zák. č. 513/1991 Sb.*, ASPI - Původní nebo upravené texty pro ASPI

V akciové společnosti budou oprávněnými osobami k podání návrhu akcionáři, členové představenstva a dozorčí rady, likvidátor a insolvenční správce.¹

Vzhledem k tomu že návrh na určení neplatnosti je zvláštním určovacím návrhem, pro který je předem určený okruh aktivně legitimovaných osob, nemusejí tyto osoby prokazovat naléhavý právní zájem na požadovaném určení, neboť tento zájem je zřejmě dán již samotným postavením oprávněného navrhovatele v rámci společnosti. Pokud tedy oprávněná osoba po podání návrhu ztratí postavení opravňující ji k podání, přestává být osobou aktivně legitimovanou. Zákon tak zabraňuje nežádoucímu zasahování do poměrů společnosti. To ovšem neplatí, jestliže prokáže, že v době rozhodování trvá její právní zájem na vydání požadovaného rozhodnutí, protože může mít dopad na její poměry založené jejím vztahem ke společnosti (rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. srpna 2002, sp. zn. 29 Odo 11/2002). Pokud by tomu tak nebylo, bylo by pro společnost ideálním řešením zbavit navrhovatele jeho postavení (např. odvoláním z funkce) a tím i aktivní legitimace k podání návrhu.¹

Pro úplnost je třeba dodat, že možnost podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady banky má Česká národní banka na základě § 20a odst. 6 zák. č. 21/1991 Sb. a dále Ministerstvo životního prostředí v případě usnesení valné hromady autorizované společnosti, jestliže má za to, že toto usnesení je v rozporu s právními předpisy nebo stanovami autorizované společnosti (§ 20 odst. 11 zák. č. 477/2001 Sb.).¹⁹

7.1.2. Pasivně legitimované osoby

Jelikož okruh aktivně legitimovaných osob je poměrně široký, musel zákon upravit pro některé speciální případy zastupování společnosti ve sporu zvlášť (§ 131 odst. 6 obchodního zákoníku).

Obecně platí princip, že za společnost v řízení jednájí jednatelé jakožto statutární orgán společnosti. Jestliže má společnost jednatelů více a žalobu o neplatnost usnesení podá jen jeden nebo někteří z nich, jednájí za společnost v příslušném řízení ti jednatelé, kteří žalobu nepodali. Jsou-li však účastníky řízení sami jednatelé, tzn. jediný jednatel

¹⁹ Dědič, J., *Obchodní zákoník. Komentář, 3. díl, 2. vyd.* Praha: Polygon, 2007, výklad k § 183

společnosti nebo všichni její jednatelé, zastupuje společnost určený člen respektive členové dozorčí rady. Jsou-li navrhovateli jak jednatelé, tak členové dozorčí rady, nebo není-li dozorčí rada zřízena, určí zástupce společnosti valná hromada (nebo společníci postupem podle § 130). Nebude-li zástupce určen do tří měsíců od doručení návrhu společnosti, ustanoví soud společnosti opatrovníka podle § 29 OSŘ.¹⁷

Jménem akciové společnosti v řízení jedná představenstvo, případně členové dozorčí rady, pokud navrhnou vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady sami členové představenstva. Je-li návrh na určení neplatnosti podáván členy představenstva i členy dozorčí rady společnosti, určí zástupce společnosti valná hromada. Neučiní-li tak do tří měsíců od doručení návrhu, je společnosti ustanoven opatrovník soudem.¹

7.1.3. Lhůta

Podání návrhu soudu na vyslovení neplatnosti je omezeno dvěma typy lhůt - objektivní a subjektivní.

§ 131 odst. 1 stanoví, že návrh na vyslovení neplatnosti musí být uplatněn do tří měsíců ode dne konání valné hromady nebo, nebyla-li řádně svolána, ode dne, kdy se mohla oprávněná osoba dovědět o konání valné hromady, nejdéle však do jednoho roku od konání valné hromady, jinak toto právo zaniká. Jestliže bylo usnesení přijato postupem podle § 127 odst. 7 (dodatečný souhlas s usnesením valné hromady), lze toto právo uplatnit do tří měsíců ode dne, kdy společnost oznámila společníkovi přijetí usnesení.

K běhu objektivní lhůty je nezbytné, aby byla valná hromada společnosti řádně svolána, protože pak mají aktivně legitimované osoby možnost se dozvědět o jejím konání a zúčastnit se jí. Pokud však společnost valnou hromadu řádně nesvolá, odnímá tak oprávněným osobám možnost dozvědět se o přijetí napadaného usnesení, a proto v tomto případě zákon stanoví pro podání návrhu na vyslovení neplatnosti lhůtu subjektivní. Po uplynutí jednoho roku od přijetí usnesení valné hromady se již společníci nemohou domáhat soudního prohlášení neplatnosti, ani když jim společnost tuto skutečnost nesdělila.¹

Odstavec 2 doplňuje, že jestliže je důvodem návrhu to, že tvrzené usnesení valná hromada nepřijala proto, že o něm nehlasovala, anebo to, že obsah tvrzeného usnesení

neodpovídá usnesení, které valná hromada přijala, lze podat návrh do tří měsíců ode dne, kdy se navrhovatel o tvrzeném usnesení dozvěděl, opět však nejdéle do jednoho roku ode dne konání nebo tvrzeného konání valné hromady.

Lhůta, vzhledem k pravidlům počítání času, počíná dnem, který následuje po události, jež je rozhodující pro její počátek (§ 122 odst. 1 občanského zákoníku). Z toho vyplývá, že rozhodný pro její počátek je den následující po dni konání valné hromady nebo, nebyla-li řádně svolána, po dni, kdy se mohla osoba oprávněná podat návrh na neplatnost dovědět o jejím konání, nebo v případě přijetí podle § 127 odst. 7 dnem po dni oznámení přijetí usnesení.¹⁷ Pokud některá z oprávněných osob podá návrh na vyslovení neplatnosti usnesení po uplynutí objektivní lhůty respektive subjektivní lhůty, soud návrh zamítne.¹

Závěrem, co se týče lhůty k podání návrhu, je nutné poznamenat, že lhůta podle ustanovení § 131 odst. 1 obchodního zákoníku je lhůtou hmotněprávní. Jak již několikrát uzavřel Nejvyšší soud ČR (např. v rozhodnutí ze dne 9. května 2000, sp. zn. 32 Cdo 4/2000), „lhůta podle ustanovení § 131 odst. 1 není lhůtou procesní, neboť nezakládá lhůtu pro procesní úkon oprávněné osoby, ale lhůtu pro uplatnění práva u soudu. Marným uplynutím této lhůty právo, které nebylo uplatněno u soudu, zaniká a nelze je tedy již vykonat... Zmeškání této lhůty také nemůže soud prominout, jak je tomu, kromě případů, kdy to zákon výslovně zakazuje, u lhůt procesních.“

7.2. Rejstříkové řízení

Jak bylo již výše řečeno, není možné, vzhledem k ochraně práv širokého okruhu osob, přezkoumávat platnost usnesení valné hromady kdykoli. Proto je k tomuto přezkumu určeno řízení o určení neplatnosti usnesení valné hromady podle § 131 obchodního zákoníku. Jednou z výjimek z tohoto omezeného přezkumu je rejstříkové řízení, neboli řízení ve věcech obchodního rejstříku, jak stanoví odstavec 8 a 9 daného ustanovení.

První věta odstavce 8 stanoví, že nebyl-li podán návrh na neplatnost usnesení valné hromady podle odstavce 1 nebo 2, anebo jestliže nebyla žaloba úspěšná, lze platnost usnesení přezkoumávat jen v rejstříkovém řízení, ve kterém soud rozhoduje o povolení zápisu skutečnosti založené usnesením valné hromady do obchodního rejstříku.

Poněkud zarážející je, že zákon připouští přezkum v rejstříkovém řízení i pro případ, že žaloba na určení neplatnosti valné hromady byla neúspěšná (byla zamítnuta). Vzniká tak nepoměr mezi rozhodnutími, jelikož pokud soud v řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady neplatnost vysloví, je tím rejstříkový soud vázán, ale shledá-li soud usnesení platným, může je rejstříkový soud podle § 131 odst. 8 věty první znova přezkoumat.¹

K otázce vztahu řízení před rejstříkovým soudem a řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, včetně otázky účastníků řízení, se vyjádřil například Ústavní soud ČR v usnesení ze dne 18. května 1999, sp. zn. I. ÚS 185/98. V odůvodnění Ústavní soud uzavřel, že „v řízení před rejstříkovým soudem se nerozhoduje o právech nebo povinnostech akcionářů, ale pouze o právech nebo povinnostech podnikatelského subjektu zapsaného či zapisovaného do obchodního rejstříku. Pro případ, že by práva akcionářů mohla být dotčena nezákonností rozhodnutí, na jehož základě k příslušnému zápisu do obchodního rejstříku dochází, poskytuje zákon ochranu těmto právům tam, kde to považuje za potřebné, jiným způsobem (§ 131 odst. 1 a § 183 obchodního zákoníku). Pokud rejstříkový soud posoudí v řízení o povolení zápisu do obchodního rejstříku usnesení valné hromady společnosti jako platné, povolí na jeho základě příslušný zápis do obchodního rejstříku. Pokud následně obecný soud v řízení podle § 131 obchodního zákoníku rozhodne o neplatnosti takového usnesení, rejstříkový soud po právní moci tohoto rozhodnutí zahájí řízení podle § 200a odst. 2 OSŘ... Takové řízení soud zahájí i bez návrhu.“

Dále se daným tématem zabýval i Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí ze dne 8. ledna 1998, sp. zn. 1 Odon 60/97. Soud vyjádřil, že „v řízení ve věcech obchodního rejstříku je soud vždy povinen zkoumat, zda usnesení valné hromady, kterým jsou dokládány navržené změny zápisu do obchodního rejstříku, bylo přijato řádně a zda je v souladu se zákonem, společenskou smlouvou či stanovami, to platí bez zřetele na to, zda již uplynula lhůta, ve které mohly oprávněné osoby podat u soudu návrh na určení neplatnosti tohoto usnesení, jakož i na to, že příslušný soud o takovém návrhu dosud pravomocně nerozhodl.“

Další možnost přezkumu poskytuje ustanovení odstavce 9 a týká se opět rejstříkového řízení. Tento odstavec stanoví, že řízení k dosažení shody mezi skutečným stavem a zápisem skutečnosti založené usnesením valné hromady v obchodním rejstříku podle zvláštního právního předpisu může soud zahájit, vyjma vyslovení neplatnosti podle § 131 odst. 1 nebo 2, jen jestliže je na zahájení takového řízení veřejný zájem a nebudou-li jím podstatně dotčena práva třetích osob nabytá v dobré víře. V tomto případě je připuštěno, aby rejstříkový soud podle § 200b odst. 1 OSŘ zahájil i bez návrhu řízení a posoudil v něm shodu mezi stavem skutečným a stavem zapsaným v obchodním rejstříku. Toto řízení je ale limitováno několika podmínkami. První podmínka (a zároveň i limit) je odůvodňován zajištěním ochrany třetích osob, jelikož řízením nesmějí být dotčena jejich práva nabytá v dobré víře. Dalším předpokladem je přítomnost veřejného zájmu. A posledním faktorem, ovlivňujícím přípustnost řízení, je časová lhůta, jelikož je nutné řízení zahájit nejdéle do tří let od zápisu skutečnosti vzniklé z usnesení do obchodního rejstříku. Řízení podle zmiňovaného § 200b odst. 1 OSŘ se zahajuje také, pokud soud vyhoví návrhu na určení neplatnosti usnesení. Zde ale možný zásah do práv třetích osob nabytých v dobré víře zkoumá soud rozhodující o neplatnosti již podle § 131 odst. 3 písm. b) obchodního zákoníku.¹

7.3. Určovací žaloba při rozporu s donucujícím ustanovením zákona

Poslední možnost přezkumu, která vyplývá z § 131 odstavce 8 druhé věty, nastává za situace, kdy se přijetím usnesení valné hromady o změně společenské smlouvy nebo stanov dostal do rozporu obsah stanov nebo společenské smlouvy s donucujícím ustanovením zákona.

V případě, kdy se obsah stanov nebo společenské smlouvy dostal do rozporu s donucujícím (kogentním) ustanovením zákona, se ale řeší jen jejich odporující obsah, nikoli to, že byla porušena závazná pravidla při přijímání usnesení valné hromady. Jde tedy o přezkum platnosti či neplatnosti části stanov respektive společenské smlouvy, nikoli o platnost či neplatnost samotného usnesení.¹ Jak bylo výše řečeno (viz. 5 - nicotná usnesení valné hromady), samo usnesení zůstane „pouze“ fakticky neúčinné.

Doplní-li tedy valná hromada stanovy o protiprávní normu, „budou stanovy v rozsahu, ve kterém jsou v rozporu s kogentním ustanovením zákona, neplatné, i když nebylo

usnesení valné hromady napadeno žalobou na vyslovení jeho neplatnosti..." (rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 1997, sp. zn. 1 Odon 88/97). Soud neplatnost konstatuje, i když uplynula lhůta pro napadení usnesení, na základě kterého se stanovy nebo společenská smlouva dostaly do rozporu se zákonem.

V tomto případě lze vyslovení neplatnosti společenské smlouvy nebo stanovy iniciovat obecnou určovací žalobou podanou dle § 80 písm. c) OSŘ.⁵

7.4. Zvláštnosti soudního řízení o vyslovení neplatnosti usnesení

Obchodní zákoník upravuje v § 131 tři procesní odchylky pro řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.

Nejvýznamnější zvláštností (modifikací) soudního řízení je nezastavení řízení po zpětvzetí návrhu nebo vzniku jiné překážky řízení (§ 131 odst. 10 a 11).²⁰

Zákon stanoví, že má-li být řízení o návrhu na vyslovení neplatnosti zastaveno proto, že návrhovaatel vzal návrh zpět, nebo pro jinou překážku (např. z důvodu nezaplacení soudního poplatku), kterou lze vstupem dalšího návrhovaatele do řízení a jeho jednáním odstranit, a je-li zvláštní zájem aktivně legitimovaných osob, které návrh nepodaly, hodný právní ochrany, soud řízení nezastaví.²⁰

V takovém případě pak soud vydá a zároveň vyvěsí na úřední desce soudu usnesení, v němž uvede:

- a) jaké věci se řízení o neplatnosti usnesení valné hromady týká,
- b) z jakého důvodu má být řízení zastaveno a jak lze překážku odstranit, a
- c) poučení, že řízení bude zastaveno, pokud k podanému návrhu do tří měsíců od vyvěšení usnesení nepřistoupí další návrhovaatel a neodstraní v této lhůtě překážku odůvodňující zastavení řízení.

Soud tedy bez dalšího řízení nezastaví, jak je po zpětvzetí návrhu či v jiných případech obvyklé, ale umožní ostatním aktivně legitimovaným osobám přistoupit k návrhu původního návrhovaatele. Dochází tak k modifikaci vzhledem k dispozici s návrhem na

²⁰ Dvořák, T. *Technická novela obchodního zákoníku*. Účetnictví v praxi (ASPI, a.s.), 2002, č. 3, str. 6

vyslovení neplatnosti, kdy soudní řízení bez přerušení pokračuje po přistoupení jiné osoby.¹

Tato atypická úprava je odůvodňována zamezením šikanózních návrhů. Často se stává, že osoba, které se „nelíbilo“ usnesení valné hromady společnosti, podá návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady ve snaze donutit společnost, aby jí zaplatila za stažení návrhu, nebo se jen snaží pomstít se za pro ni nepřijemný krok (například odvolání z funkce). Přitom soudní řízení je proces časově (a někdy také finančně) velmi náročný, takže může na nějakou dobu ochromit fungování společnosti.¹

Dále jsou tímto ustanovením chráněny osoby, které jsou oprávněny podat návrh na určení neplatnosti usnesení valné hromady akciové společnosti nebo společnosti s ručením omezeným, ale vzhledem k tomu, že návrh podala již jiná oprávněná osoba, v dané věci nijak neparticipovali. Může se pak stát, že po zpětvzetí návrhu navrhovatelem nebude již možné nový návrh na vyslovení neplatnosti usnesení podat, jelikož již uplyne tříměsíční lhůta.

Ochrana osob v této oblasti je podpořena ještě ustanovením odstavce 11, podle kterého má soud povinnost usnesení doručit aktivně legitimovaným osobám společnosti s ručením omezeným a uvést, kdy končí lhůta pro vstup do řízení. Uplyne-li lhůta marně, soud řízení zastaví.

§ 183 odst. 3 obchodního zákoníku upravuje oznámení usnesení akcionářům akciové společnosti. Vzhledem k tomu, že některé akciové společnosti mají příliš velké množství drobných akcionářů, nebo není jejich identita ani známa (u listinných akcií na majitele), není možné jim usnesení doručovat jednotlivě. Proto zákon pro tento případ nařizuje, aby soud usnesení uveřejnil na náklady navrhovatele ve zkráceném znění způsobem stanoveným zákonem a stanovami pro svolání valné hromady. Stejně jako v případě doručování je třeba uvést, kdy končí lhůta pro vstup do řízení. Uplyne-li lhůta marně, soud řízení zastaví.²⁰

Další dvě procesní odchylky upravuje obchodní zákoník v odstavcích 7 a 12. Na základě odstavce 7 je výrok pravomocného rozhodnutí soudu týkající se vyslovení neplatnosti závazný pro každého. Toto ustanovení je vhodným prostředkem procesní

ekonomiky. Obdobný účel má i odstavec 12, který stanoví, že s řízením o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady je spojeno každé další řízení o neplatnosti téhož usnesení. Toto ustanovení eliminuje výskyt paralelních řízení o vyslovení neplatnosti téhož usnesení. Všechna řízení se stejným předmětem jsou spojena ze zákona, a proto není třeba, aby o spojení rozhodl soud.¹

8. Náhrada škody

Vadné usnesení nemusí mít za následek jen jeho prohlášení za neplatné, ale může dát vzniknout i dalším nárokům, jako je náhrada škody.

Obchodní zákoník upravuje náhradu škody, kterou utrpěly osoby v důsledku toho, že rozhodnutí valné hromady bylo vydáno v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami, v § 131 odst. 4. Daný paragraf však obsahuje nejen možnost domoci se náhrady škody vůči společnosti, ale také právo na přiměřené zadostiučinění za porušení základních práv společníka. Způsob tohoto zadostiučinění a zejména výši vyjádřenou v penězích stanoví soud s ohledem na závažnost porušení práv společníka. Zákon tak dal vzniknout dvěma skupinám oprávněných osob, nebo lépe řečeno obecné skupině oprávněných osob s právem na náhradu škody a privilegované skupině společníků, kteří mají navíc nárok na zadostiučinění.

U práva na zadostiučinění je třeba zdůraznit, že musí jít o porušení základních práv společníka, nikoli jakéhokoli jeho práva. Která práva společníka je možné považovat za ta základní, nebylo zatím judikaturou dořešeno.

Náhrady škody a přiměřeného zadostiučinění se může domáhat i osoba, která návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady nepodala. Osoba, která se návrhem neplatnosti domáhá, by měla svůj nárok na náhradu škody uvést přímo v tomto návrhu, a to nejlépe eventuálním petitum pro případy úspěchu ve věci či zamítnutí z důvodu § 131 odst. 3.¹

Právo na náhradu škody respektive přiměřené zadostiučinění mají oprávněné osoby pouze, bylo-li návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady vyhověno, anebo nebyl-li návrh úspěšný, protože jej soud zamítl z důvodu uvedeného v § 131 odst. 3. Otázka, zda může poškozenému vzniknout právo na náhradu škody v důsledku usnesení valné hromady, které bylo přijato v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami, aniž by byl návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady vůbec podán, je řešena negativně. Ustanovení § 131 odst. 8 obchodního zákoníku v této souvislosti stanoví, že pokud návrh na vyslovení

neplatnosti valné hromady nebyl podán, nebo byl-li neúspěšný, lze platnost valné hromady přezkoumávat jen v rejstříkovém řízení (viz 7.2. - rejstříkové řízení), ve kterém soud rozhoduje o povolení zápisu skutečnosti založené takovým usnesením, ledaže se usnesení valné hromady dostalo do rozporu s obsahem stanov nebo společenské smlouvy s donucujícím ustanovením zákona, anebo v případech podle odstavce 9 § 131. Obdobnou argumentaci uvádí i I. Štenglová, když prohlašuje, že není možné připustit neomezené přezkoumávání usnesení, třeba i po několika letech, kdy mohou být poměry ve společnosti včetně personálního obsazení zcela odlišné. Navíc, z dikce „i v případě“ § 131 odst. 4 druhé věty jednoznačně vyplývá, že právo na náhradu škody je spojeno s vyslovením neplatnosti usnesení valné hromady. Pokud usnesení valné hromady nebude prohlášeno za neplatné, případně nedojde k situaci, kdy soud neplatnost usnesení valné hromady z důvodů uvedených v § 131 odst. 3 obchodního zákoníku neprohlásí, nelze se práva na náhradu škody dle § 131 odst. 4 dovolávat.²¹

Řízení o náhradu škody, která je následkem neplatného usnesení valné hromady, soud podle § 113a OSŘ spojí ze zákona s příslušným řízením o určení neplatnosti usnesení valné hromady. Následkem toho vznikne osobám, které nejsou aktivně legitimovány k napadnutí usnesení valné hromady, ale mohou žádat náhradu škody, právo předkládat tvrzení a navrhopvat důkazy i ohledně neplatnosti usnesení.¹

Aby byl nárok na náhradu škody, která je důsledkem neplatnosti usnesení valné hromady, úspěšný, je třeba ho uplatnit dříve, než bude promlčen, tzn. během lhůty pro uplatnění nároku. Právo na náhradu takto vzniklé škody se na základě § 757 obchodního zákoníku řídí ustanovením § 373 a násl., jelikož se jedná o právo na náhradu škody vzniklé v důsledku porušení povinností.²¹

Jak bylo výše řečeno, právo na náhradu škody poškozenému přísluší, bylo-li návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady vyhověno, anebo nebyl-li návrh úspěšný, protože jej soud zamítl z důvodu uvedeného v § 131 odst. 3.¹ Co se týče běhu lhůty, je rozhodující, zda se na daný případ náhrady škody vztahuje úprava obsažená v

²¹ Dědič, J., Lasák, J. *K promlčení práva na náhradu škody z důvodu neplatnosti právního úkonu*. Bulletin advokacie, 2008, č. 9, str. 25

ustanovení § 398, anebo se jedná o škodu vzniklou v důsledku neplatného právního úkonu dle § 394 odst. 3 obchodního zákoníku (s odkazem na § 268).

Vzhledem k výše zmíněným závěrům, že usnesení valné hromady není právním úkonem, se nelze v případě vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady domáhat náhrady škody vzniklé v důsledku neplatného právního úkonu, a proto je třeba se přiklonit k aplikaci ustanovení § 398 obchodního zákoníku. Na základě tohoto ustanovení u práva na náhradu škody běží promlčecí doba ode dne, kdy se poškozený dozvěděl nebo mohl dozvědět o škodě a o tom, kdo je povinen k její náhradě; končí však nejpozději uplynutím 10 let ode dne, kdy došlo k porušení povinnosti. Jinak délka promlčecí doby činí čtyři roky (§ 397 obchodního zákoníku).²¹

Závěrem je nutné připomenout, že § 131 odst. 4 upravuje v poslední větě uplatnění zadostiučinění za porušení základních práv společníka. Daná věta stanoví, že právo na přiměřené zadostiučinění musí být uplatněno ve lhůtě stanovené pro podání návrhu na neplatnost usnesení valné hromady nebo ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy nabylo právní moc rozhodnutí soudu podle odstavce 3, jinak zaniká.

9. Odpovědnost a ručení jednatelů a členů představenstva

Odpovědnost jednatele respektive člena představenstva je poměrně široká. Jednatel (člen představenstva) může být odpovědný nejen obchodněprávně nebo občanskoprávně, ale také trestněprávně nebo správněprávně, pokud při výkonu své funkce spáchá trestný čin, popř. přestupek (nebo jiný správní delikt). Rozhodnutí kolektivního statutárního orgánu totiž nevyklučuje individuální trestní nebo správní odpovědnost jednotlivých fyzických osob - jeho členů, kteří se na takovémto rozhodnutí podíleli, pokud tímto jednáním naplnili všechny znaky konkrétního trestného činu (tr. R 23/1999-II.).

Obecná obchodněprávní odpovědnost členů představenstva akciové společnosti je upravena v § 194 odst. 5 a 6 obchodního zákoníku a vzhledem k odkazujícímu ustanovení § 135 odst. 2 se vztahuje i na jednatele společnosti s ručením omezeným. Tato obecná odpovědnost je stavěna jako odpovědnost za porušení právních povinností při výkonu funkce. Jedná se o odpovědnost objektivní, která je neomezená a nelze ji předem vyloučit. Je ale přípustné, aby společnost usnesením valné hromady rozhodla, že se vzdává nároku na úhradu již vzniklé škody. Valná hromada při schvalování řádné účetní závěrky může jednatele udělit tzv. absolutorium, což je prohlášení, že valná hromada neuplatňuje vůči jednatele žádné nároky. Pokud valná hromada rozhodne o udělení absolutoria, znemožňuje to podání žaloby společníka podle § 131a obchodního zákoníku. Jinak nároky vůči jednatele (třeba i bývalému) uplatňuje společnost prostřednictvím jiného (i nově jmenovaného) jednatele, prokuristy anebo tyto nároky může uplatnit kterýkoli ze společníků za podmínek daných v ustanovení § 131a obchodního zákoníku. Pokud věřitelé nemohou dosáhnout uspokojení svých pohledávek z majetku společnosti, například z důvodu platební neschopnosti, pak jednatel, který odpovídá společnosti za způsobenou škodu, ručí společně a nerozdílně za její závazky, nedošlo-li k úhradě škody společností.²²

Zvláštní případ ručení upravuje § 131 odst. 5 obchodního zákoníku. Jedná se o ručení jednatelů, kteří nedodržením zákonného postupu způsobili přijetí usnesení valné

²² Dvořák T. *Společnost s ručením omezeným. Jednatelé. Práva a povinnosti jednatele*. ASPI - Původní nebo upravené texty pro ASPI, 2002, č. 299.

hromady v rozporu se zákonem, společenskou smlouvou atd., za závazky, které společnosti z tohoto důvodu vznikly.¹ Jedná se o zákonné solidární ručení. Jednatelé však ručí jen tehdy, pokud porušili své právní povinnosti v souvislosti se svoláním valné hromady nebo přijímáním jejího usnesení, anebo v souvislosti s rozhodováním společníků mimo valnou hromadu.

Odpovědnost jednatele vzniká, byl-li řádně jmenován do funkce, okamžikem porušení jeho právních povinností. Zánik odpovědnosti je však rozdílný podle právního odvětví. Trestněprávní a správněprávní odpovědnost jednatele zaniká smrtí. Odpovědnost občanskoprávní a obchodněprávní smrtí nezaniká a přenáší se na dědice do výše nabytého dědictví. Odpovědnost a ručení nikdy nezanikají ukončením výkonu funkce jednatele.²²

10. Návrh zákona o obchodních společnostech a družstvech

7. května 2009 předložila vláda Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR návrh občanského zákoníku a současně s ním i návrh zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Tyto dva návrhy jsou výsledkem dlouholeté snahy o rekonstrukci soukromého práva.

Na rozdíl od současného obchodního zákoníku se zákon o obchodních korporacích bude soustřeďovat čistě na profesionální vztahy podnikatelů a ve vztahu k novému občanskému zákoníku nebude docházet k duplicitním úpravám, občanský zákoník bude pouze modifikován či doplňován pro potřeby obchodních vztahů. Návrh zákona o obchodních korporacích bude tedy regulovat obchodní společnosti a družstva a oblast nekalé soutěže, řada ustanovení o právnických osobách a závazkových vztazích bude přesunuta do občanského zákoníku.

Při zkoumání materie neplatnosti usnesení valné hromady bude proto třeba pracovat jak se zákonem o obchodních korporacích, tak s příslušnými ustanoveními občanského zákoníku, na která zákon o obchodních korporacích odkazuje.²³

§ 202 zákona o obchodních korporacích v souvislosti se společností s ručením omezeným stanoví, že každý společník, jednatel, člen dozorčí rady, pokud je zřízena, nebo likvidátor se může dovolávat neplatnosti usnesení valné hromady podle ustanovení občanského zákoníku o neplatnosti usnesení členské schůze spolku pro rozpor s právními předpisy nebo společenskou smlouvou. § 442 mezi oprávněné osoby pro napadnutí usnesení valné hromady pro rozpor s právními předpisy nebo stanovami akciové společnosti analogicky řadí akcionáře, členy představenstva a dozorčí rady a likvidátora. Oproti stávající úpravě není mezi oprávněné osoby zahrnut insolvenční správce. Podle důvodové zprávy není třeba toto právo přiznávat „vnucenému orgánu

²³ *Ministerstvo spravedlnosti* [online]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/obecna-vychodiska-navrhu-obchodniho-zakoniku.html>

dosazenému státní mocí“, takže aktivně legitimovanými osobami mají zůstat jen společníci a orgány společnosti.²⁴

Novou podmínkou pro napadení platnosti usnesení valné hromady u soudu je podle § 202 odstavce 3 podání protestu proti usnesení valné hromady, ledaže nebyl podaný protest zapsán chybou zapisovatele nebo předsedy valné hromady nebo protestující nebyl na valné hromadě přítomen, případně důvody pro neplatnost usnesení valné hromady nebylo možné na této valné hromadě zjistit. Tato podmínka je pro případy akciové společnosti zachycena v § 437. Jak stanoví důvodová zpráva, v tomto ustanovení se sleduje princip *vigilantibus iura* mající vyšší nároky na aktivní chování samotných účastníků valné hromady.

Návrh občanského zákoníku upravuje neplatnost usnesení členské schůze spolku, což je korporace tvořená alespoň třemi osobami vedenými společným zájmem (§ 209), v §§ 253 až 257.²⁵

Stejně jako ve stávajícím obchodním zákoníku je možnost podání návrhu omezena lhůtou tří měsíců a v případech, kdy má tato lhůta subjektivní charakter, přistupuje opět lhůta objektivní v délce jednoho roku. Návrh občanského zákoníku navíc obsahuje ustanovení ulehčující stanovení začátku běhu lhůty stanovící domněnku konání zasedání členské schůze v den uvedený v zápise ze zasedání a domněnku, že zápis byl vyhotoven v den, kterým je datován. Zákon o obchodních korporacích doplňuje, že bylo-li rozhodnuto mimo valnou hromadu (§ 186 a n. příslušné pro společnosti s ručením omezeným a § 433 též pro akciovou společnost), právo podat návrh zanikne uplynutím 3 měsíců ode dne, kdy se navrhovatel dozvěděl nebo mohl dozvědět o přijetí rozhodnutí podle § 188.

Podle § 255 návrhu občanského zákoníku soud neplatnost usnesení nevysloví, došlo-li k porušení zákona nebo stanov, aniž to mělo závažné právní následky, a je-li v zájmu spolku hodným právní ochrany neplatnost usnesení nevyslovit a také pokud by tím bylo podstatně zasaženo do práva třetí osoby nabytého v dobré víře. Toto ustanovení

²⁴ *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 27. 4. 2009]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tisk.sqw?O=5&CT=836&CT1=0>

²⁵ *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 27. 4. 2009]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tisk.sqw?O=5&CT=835&CT1=0>

navazuje na důvody pro nevyslovení neplatnosti usnesení stanovené pod písmeny a) a b) § 131 obchodního zákoníku. Návrh občanského zákoníku již ale v daném paragrafu mezi důvody pro nevyslovení neplatnosti nezahrnuje případy zapsání přeměny společnosti do obchodního rejstříku ani případy, kdy se vyslovení neplatnosti dovolává osoba, která se na porušení předpisů sama podílela. První důvod nevyslovení neplatnosti je upraven v části o přeměnách právnických osob, konkrétně v § 170 odstavci 2, který stanoví, že stane-li se přeměna právnické osoby účinnou, nelze rozhodnout, že nenastala, ani vyslovit neplatnost právního jednání, které k přeměně vedlo, a nelze zrušit zápis přeměny do veřejného rejstříku. Co se týče druhého důvodu, bude se zřejmě vycházet z obecného principu *nemo turpitudinem suam allegare potest*, který je pro případy neplatnosti právního jednání obsažen v § 526.

Otázka přiměřeného zadostiučinění je řešena v § 256 návrhu občanského zákoníku. Stejně jako obchodní zákoník toto právo poskytuje pouze společníkům (akcionářům) pro případ závažného porušení jejich základního členského práva. Opět je zde zdůrazňována aktivita poškozených osob, jelikož namítne-li to spolek, soud právo na zadostiučinění nepřizná, nebylo-li uplatněno v době stanovené pro podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení, nebo do tří měsíců ode dne právní moci rozhodnutí o zamítnutí návrhu, byl-li tento návrh zamítnut podle § 255. Náhrada škody v souvislosti s neplatností usnesení valné hromady není již zákoníkem řešena, proto bude potřeba postupovat podle obecných ustanovení o náhradě škody.

Mimo limity stanovené příslušnými ustanoveními návrhu občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích je možné usnesení valné hromady přezkoumávat jen v řízení ve věcech obchodního rejstříku nebo stanoví-li jiný právní předpis jinak (§ 202 odst. 2 a § 442 odst. 3 zákona o obchodních korporacích).

Novinkou v oblasti vadných usnesení je však § 249 připravovaného občanského zákoníku, který nicméně odpovídá již vžitým kontinentálním úpravám. Jedná se o případy, kdy se usnesení členské schůze (valné hromady) přiči dobrým mravům, nebo mění stanovy respektive zakladatelskou smlouvu tak, že jejich obsah odporuje donucujícím ustanovením zákona. Tato usnesení není již možné napadat u soudu, ale

hledí se na ně, jako by nebyla přijata. To platí i v případě, že bylo přijato usnesení v záležitosti, o které valná hromada nemá působnost rozhodnout.²⁵

Závěrem je nutné k těmto plánovaným legislativním změnám dodat, že zákon o obchodních korporacích sankcionuje pasivitu společníků respektive akcionářů, co se týče jejich zápisu do seznamu společníků respektive seznamu akcionářů. V případě, že vlastník podílu či akcie způsobil, že není zapsán v seznamu společníků nebo akcionářů, nemůže se domáhat neplatnosti usnesení valné hromady proto, že mu společnost neumožnila účast na valné hromadě nebo výkon hlasovacího práva (§ 146 a § 275).

Oba návrhy zákonů by měli být zařazeny na pořad 64. schůze Poslanecké sněmovny, což je od 20. října 2009. K úpravě stávajících souvisejících předpisů, například insolvenčního zákona a daňových předpisů, by mělo dojít až po případném přijetí návrhů, tj. během plánované dvouleté legisvakační lhůty.²³

11. Závěr

Tato práce si kladla za cíl vytvořit přehledný materiál o problematice neplatnosti usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti.

Poměrně rozsáhlá úvodní část práce věnovaná obecně tématu valné hromady, zejména její role v rámci společnosti, její svolávání, proces přijímání rozhodnutí a povaha právních úkonů, byla nezbytným předpokladem pro pochopení souvislostí dané problematiky a měla poukázat na neočekávaný rozsah této materie. Zejména sjednocení názoru literatury a judikatury ohledně povahy usnesení valné hromady je velkým přínosem pro samotnou koncepci vyslovení neplatnosti usnesení soudem. Vzhledem k výkladu, kdy se usnesení valné hromady nezahrnuje pod právní úkony, došlo k vyloučení aplikace § 39 občanského zákoníku týkající se neplatnosti právního úkonu, a tím i k rozumnému omezení možnosti přezkumu usnesení valné hromady. Toto směřování bylo následně potvrzeno zněním odstavce 8 § 131 obchodního zákoníku.

Samotná část popisující institut neplatnosti usnesení valné hromady, zahrnující podmínky pro úspěšné podání návrhu na určení neplatnosti usnesení (včetně nejčastějších důvodů neplatnosti), náhradu škody utrpěnou v souvislosti s neplatným usnesením, otázku odpovědnosti a ručení jednatelů respektive členů představenstva a další procesní aspekty, měla upozornit na komplikovanost a obsažnost tohoto tématu a srozumitelně je osvětlit.

Jak je již v právu běžné, právní úprava se někdy míjí s reálnou praxí. Účelným krokem v této oblasti je restrikce možnosti vyslovit neplatnost usnesení valné hromady čtyřmi případy obsaženými v § 131 odst. 3. Tyto případy zahrnují situace, kdy sice došlo k porušení ustanovení zákona, které by mohlo mít za následek vyslovení neplatnosti, nicméně vzhledem k výskytu některého z taxativních důvodů, kdy je potřeba zkoumat širší dosah možného vyslovení neplatnosti, soud neplatnost usnesení valné hromady nevysloví.

Jak již bylo řečeno v úvodu této práce, jde o materii, které se odborníci, až na některé výjimky, i přes její význam v rámci korporátního práva komplexně příliš nevěnují. Proto bylo nutné čerpat informace především z judikatury, zejména Nejvyššího soudu

ČR, a také několika odborných článků, které se věnují některým dílčím aspektům neplatnosti usnesení valné hromady.

Závěrem je nutné podotknout, že náš právní řád čeká v brzké době renovace v podobě nového občanského zákoníku a také zákona o obchodních společnostech a družstvech, který bude občanský zákoník doplňovat či modifikovat. Neplatnost usnesení valné hromady bude vycházet, vzhledem k nové koncepci občanského a obchodního práva, z ustanovení obou dvou navrhovaných předpisů. Úprava v nových předpisech nicméně navazuje na úpravu původní, která je vhodně doplněna několika dosud se nevyskytujícími podmínkami (například v podobě protestu proti napadanému usnesení) a výkladovými ustanoveními. Z toho důvodu je zatím možné plánovanou úpravu považovat za krok kupředu a nezbyvá než doufat, že v rámci legislativního procesu nedojde k nežádoucím změnám.

Seznam použité literatury:

Monografie:

1. Dědič, J., *Obchodní zákoník. Komentář, 3. díl, 2. vyd.* Praha: Polygon, 2007, výklad k § 183.
2. Hendrych, D. a kol. *Právníký slovník*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, str. 423.
3. Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J. a kol. *Občanské právo hmotné I*. 4. vydání. Praha: ASPI, 2005, str. 163.
4. Štenglová, I. Aj. *Obchodní zákoník. Komentář*. 11. vyd., Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-487-2.

Články:

1. Čech, P., Pavela, L. *Právní povaha úkonů souvisejících s valnou hromadou*. Právní rádce, 2006, č. 12, str. 24.
2. Čech, P. *Svolání valné hromady*. Právní rádce, 2008, č. 10, str. 4.
3. Dědič, J., Lasák, J. *K promlčení práva na náhradu škody z důvodu neplatnosti právního úkonu*. Bulletin advokacie, 2008, č. 9, str. 25.
4. Dvořák, T. *Technická novela obchodního zákoníku*. Účetnictví v praxi (ASPI, a.s.), 2002, č. 3, str. 6.
5. Eliáš, K. *Působnost valné hromady společnosti s ručením omezeným I*. Právní praxe v podnikání, 1997, č. 2., str. 1.
6. Eliáš, K. *Schopnost valné hromady společnosti s r. o. usnášet se*. Právní rozhledy, 1996, č. 9, str. 395.
7. Eliáš, K. *Svolání valné hromady ve společnosti s ručením omezeným*. Právník, 1997, č. 1, str. 66.
8. Eliáš, K. *Valná hromady společnosti s r. o. - II. základní charakteristika*. Právník, 1994, č. 12, str. 1028.
9. Eliáš, K. *Valná hromada společnosti s r. o. XIII. Neplatnost usnesení valné hromady*. Právník, 1994, č. 12, str. 1043.

Elektronické zdroje:

1. Čech, P. *Ještě k neplatnosti a nicotnosti usnesení valné hromady*. Právní rádce.ihned.cz [online].[cit. 21. 4. 2009]. Dostupné z http://pravniradce.ihned.cz/c4-10077450-36806880-F00000_d-jeste-k-neplatnosti-a-nicotnosti-usneseni-valne-hromady
2. Dvořák T. *Společnost s ručením omezeným. Jednatelé. Práva a povinnosti jednatele*. ASPI - Původní nebo upravené texty pro ASPI, 2002, č. 299
3. *Ministerstvo spravedlnosti* [online]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/obecna-vychodiska-navrhu-obchodniho-zakoniku.html>
4. Pelikánová, I., *Komentář k § 127 zák. č. 513/1991 Sb.*, ASPI - Původní nebo upravené texty pro ASPI
5. Pelikánová, I., *Komentář k § 130 zák. č. 513/1991 Sb.*, ASPI - Původní nebo upravené texty pro ASPI
6. Pelikánová, I., *Komentář k § 131 zák. č. 513/1991 Sb.*, ASPI - Původní nebo upravené texty pro ASPI
7. Pelikánová, I., *Komentář k § 184 zák. č. 513/1991 Sb.*, ASPI - Původní nebo upravené texty pro ASPI
8. Pelikánová, I., *Komentář k § 185 zák. č. 513/1991 Sb.*, ASPI - Původní nebo upravené texty pro ASPI
9. Pelikánová, I., *Komentář k § 186 zák. č. 513/1991 Sb.*, ASPI - Původní nebo upravené texty pro ASPI
10. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 27. 4. 2009]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tisk.sqw?O=5&CT=836&CT1=0>
11. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 27. 4. 2009]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tisk.sqw?O=5&CT=835&CT1=0>
12. Rada, I. *Neplatnost a nicotnost usnesení (nejen) valné hromady*. Právní rádce.ihned.cz [online]. [cit. 29. 1. 2009]. Dostupné z: [http://pravniradce.ihned.cz/index.php?p=F00000_d&&article\[id\]=33542040](http://pravniradce.ihned.cz/index.php?p=F00000_d&&article[id]=33542040)

Judikatura:

1. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 1997, sp. zn. 1 Odon 2/97
2. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. listopadu 1997, sp. zn. 1 Odon 74/96
3. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 1997, sp. zn. 1 Odon 88/97
4. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. ledna 1998, sp. zn. 1 Odon 60/97
5. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. dubna 2000, sp. zn. 32 Cdo 2826/99
6. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. května 2000, sp. zn. 32 Cdo 4/2000
7. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. března 2001, sp. zn. 29 Odo 528/2001
8. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. září 2001, sp. zn. 29 Odo 155/2001
9. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. srpna 2002, sp. zn. 29 Odo 11/2002
10. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. listopadu 2002, sp. zn. 29 Odo 215/2002
11. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. června 2003, sp. zn. 29 Odo 393/2003
12. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. srpna 2003, sp. zn. 29 Odo 1013/2002
13. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. dubna 2004, sp. zn. 29 Odo 783/2003
14. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 540/2004
15. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 567/2004
16. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 701/2004
17. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. června 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004
18. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. července 2005, sp. zn. 29 Odo 892/2004
19. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. listopadu 2005 29 Odo 1061/2004
20. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 149/2005
21. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 258/2005
22. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. května 2006, sp. zn. 29 Odo 1168/2005
23. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. srpna 2006, sp. zn. 29 Odo 1023/2005,
24. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. prosince 2006, sp. zn. 35 Odo 755/2005
25. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. dubna. 2007, sp. zn. 29 Odo 757/2005
26. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. října 2007, sp. zn. 29 Odo 1138/2005

27. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. prosince 2007, sp. zn. 29 Odo 816/2006
28. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. ledna 2008, sp. zn. 29 Odo 1429/2006
29. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. února 2008, sp. zn. 29 Odo 604/2006
30. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. dubna 2008, sp. zn. 29 Cdo 372/2007
31. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. května 2008, sp. zn. 29 Odo 1271/2006
32. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. října 2008, sp. zn. 29 Odo 1639/2006
33. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. ledna 2009, sp. zn. 29 Odo 1060/2006
34. Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 18. května 1999, sp. zn. I. ÚS 185/98
35. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 9. prosince 1998, sp. zn. 7 Cmo 253/98
36. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 26. února 2002, sp. zn. 14 Cmo 149/2001

Resumé

Neplatnost usnesení valné hromady (Invalidity of a general meeting resolution)

Záměrem této práce bylo vytvořit komplexní materiál zahrnující problematiku neplatnosti usnesení valné hromady. Práci na toto téma jsem si vybrala zejména z důvodu, že již několik let pracuji v advokátní kanceláři, která se specializuje na oblast obchodního práva a korporátní otázky tvoří většinu mé pracovní náplně. Práce je složena z deseti kapitol, které systematicky zachycují jednotlivé instituty související s touto materií. V první polovině práce je popsána právní povaha úkonů valné hromady, důvody pro vyslovení neplatnosti a jejich výjimky a případy nicotnosti usnesení valné hromady. V druhé části jsou řešeny procesní aspekty, náhrada škody, odpovědnost a ručení jednatelů a členů představenstva a na závěr zachyceny hlavní body návrhu zákona o obchodních společnostech a družstvech. Hlavním cílem této práce bylo postihnout oblasti nezachycené samotným zněním zákona, tedy výkladové stránky této materie řešené judikaturou a odbornou literaturou, a zasadit je do širšího rámce popisujícího ostatní, ale nikoli nevýznamné, aspekty institutu neplatnosti usnesení valné hromady.

The aim of the thesis is to create a complex material involving the issue of invalidity of resolutions of the General Meeting. I chose the work on this topic in particular, because I have been working in a law office that specializes in commercial law for several years, and corporate issues comprise most of my work tasks. The thesis is composed of ten chapters that systematically capture the individual institutes relating to this matter. In the first half of the thesis the legal nature of the acts of the General Meeting is described, likewise reasons for an expression of invalidity and their exceptions and cases of nullity of resolutions of the General Meeting. The second section deals with procedural issues, damages, liability and warranty of managing directors and members of the Board of Directors, and finally depicts the main points of the draft of the Act on Commercial Companies and Cooperatives. The main objective of the thesis is to encompass the area which is not described by the actual wording of the Act, for example, interpretative aspects of this issue handled by judicature and specialized

literature, and to place them in a broader framework describing the other, but not insignificant, aspects of an institute of the invalidity of the General Meeting resolution.

Klíčové pojmy (key words): valná hromada (general meeting)
neplatnost usnesení (invalidity of resolution)
úkony valné hromady (acts of the general meeting)